

ՀԱՄԱՅՆ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ-ՊԱՏՐԻԱՐԷ ՆՈՐԻՆ ՍՐԲՈՒԹՅՈՒՆ ԻԼԻԱ Բ-Ի ԱՅՅԸ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱԾԻՆ .

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Նորին Սուրբ Օծուրթուն Տ.Տ. Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի պաշտոնական հրավերով, սույն թվականի մայիսի 27-ին, Երևանի ժամանակով ժամը 12.20-ին, Հայաստանի Հանրապետություն ժամանեց Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարք Նորին Սրբություն Իլիա Բ-ն:

Նորին Սրբություն Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքին ուղեկցող պաշտոնական պատվիրակության կազմում էին Սազարեջոյի և Գուրջանի թեմի առաջնորդ, Վրաց Պատրիարքարանի արտաքին գործերի նախագահ, Թբիլիսիի Հոգևոր Ակադեմիայի տեսուչ Ավրաամ Արքեպիսկոպոսը, Վրաց Պատրիարքարանի պինված ուժերի և իրավապահպան մարմինների հետ համագործակցության բաժնի ղեկավար, Փոթիի եպիսկոպոս Գրիգորին, Թբիլիսիի Մայր Տաճարի հոգևոր հովիվ Դավիթը, Հայաստանում Վրաստանի արտակարգ և լիազոր դեսպանի հայրը՝ պրոֆեսոր Ռևազ Բարամիձեն, բանաստեղծ Շոթա Նիշնիանիձեն, Վրաց Պատրիարքարանի դիվանապետ Թամազ Լոմիձեն:

Համայն Վրաստանի հոգևոր առաջնորդի գլխավորած պատվիրակությանը «Զվարթնոց» օդանավակայանում դիմավորեցին Ամենայն Հայոց Հայրապետը, շրջապատված Մայր Աթոռի միաբաններով և թեմակալ առաջնորդներով, շքախմբով, Հայաստանում Վրաստանի Հանրապետության արտակարգ և լիազոր դեսպան Գիգյա Բարամիձեն, Հայաստանի Հանրապետության նախագահի խորհրդական Վահագն Խաչատրյանը, Ազգային ժողովի նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Աշոտ Անտինյանը, վարչապետի խորհրդական Ներսես Կարամանուկյանը, Կրոնից գործոց կոմիտեի նախագահ Լալար Սուրյանը, քույր եկեղեցիների ներկայացուցիչներ և պաշտոնատար այլ անձինք:

ՃԵՊԱԶՐՈՒՅՑ «ԶՎԱՐԹՆՈՅ»

ՕԴԱՆԱՎԱԿԱՅԱՆԻ ՍՊԱՍԱՍՐԱՀՈՒՄ

Ժամանումից քիչ անց օդանավակայանի բարձրաստիճան հյուրերի համար նախատեսված սպասարահում տեղի ունեցավ ճեպապրույց, հրնթացս որի, մանրամասնելով Նորին Սրբություն Իլիա Բ-ի պաշտոնական այցի նպատակը, Հայոց Հայրապետն ասաց.

«Սիրով և ուրախությամբ այս առավոտ ես ողջունում եմ մեր հայրենի

հողի վրա մեր սիրեցյալ եղբորը՝ Իլիա Բ. Կաթողիկոս-Պատրիարքին Վրաց Ուղղափառ Եկեղեցու, որպես մեր թանկագին հյուրը Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում:

Բնականորեն Նորին Սրբությունը հաճախ եղել է մեր հայրենիքում և Սուրբ Էջմիածնում, բայց իմ գահակալության շրջանին առաջին անգամն է գալիս: Ես մեծապես երջանիկ եմ, որ նրան ողջունում եմ մեր ազատ և անկախ Հանրապետության շրջանին մեր հայրենիքի մեջ: Ինքը իր տան մեջ է զգալու այնքան ատեն, որ ինք Հայաստան է: Հազար բարի եկաք»:

Պատասխանելով ներկա լրագրողների հարցերին, Հավայն Վրաստանի հոգևոր պետն ի մասնավորի շեշտեց.

«Առաջին հերթին ուզում եմ շնորհակալություն հայտնել Նորին Սրբությանը՝ հրավերքի և ջերմ ընդունելության համար:

Մենք եկել ենք շարունակելու այն ավանդույթները, որ գոյություն ունեն դարեր շարունակ: Մենք ծանոթ ենք Նորին Սրբության հետ դեռևս երիտասարդ տարիներից և ուզում եմ շնորհավորել հայ ժողովրդին, որ համաշխարհային ճանաչում ունեցող Կաթողիկոս ունի:

Աստծո և իմ ժողովրդի առջև մեծ պատասխանատվություն եմ զգում՝ կապված այս այցի հետ, որովհետև այն նպաստում է մեր երկու Եկեղեցիների և ժողովուրդների բարեկամության ամրապնդմանը»:

Լրագրողների այն հարցին, թե կարո՞ղ էք արդյոք գնահատել այն իրավիճակը, որն առկա է Վրաց Եկեղեցու կյանքում: Ինչ-որ տրոհումներ եղե՞լ են, Իլիա Բ հավայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարքը պատասխանեց.

«Նախ և առաջ կցանկանայի ասել, որ ոչ մի պատակտում չկա Վրաց Եկեղեցու մեջ, պարզապես Վրաց Եկեղեցին հրաժարվել է Էկումենիկ շարժումից, որովհետև այնտեղ շատ մեծ տոկոս է կազմում բողոքականությունը, որին մեր Եկեղեցին դեմ է: Կարծում եմ, նաև դեմ են մյուս Ուղղափառ Եկեղեցիները»:

Սուաջարդված հարցող հարցը հետևյալն էր. Ձեր կարծիքով ի՞նչ դեր կարող են խաղալ հոգևոր առաջնորդները Անդրկովկասում ռապիճական հակամարտությունների շուտափուլ լուծման գործում, ի պատասխանն որի Վրաց Եկեղեցու պետն ասաց.

«Ես կարծում եմ, որ մեծ պատասխանատվություն է ընկած Անդրկովկասի հոգևոր առաջնորդների վրա: Մենք պետք է անենք առավելագույնը, որպեսզի Անդրկովկասը դառնա կայուն և խաղաղ գոտի»:

Վերջին հարցն այսպիսի ձևակերպում ունեք. Ինչպիսի՞ վիճակում են գտնվում Վրաստանի տարածքում եղած հայկական Եկեղեցիները: Ճի՞շտ է, որ դրանք քանդվում են և նույն տեղում կառուցվում են վրացական Եկեղեցիներ: Ի՞նչ կասեք խոջիվանքի մասին:

ԵՂՐԱՅՐԱՎԱԿԱՆ ՈՂՋԱԳՈՒԻՐՈՒՄ

Պատասխան.

« Գետը է ասեմ, որ նախկինում Վրաստանում եղել են շուրջ 25.000 հայկական եկեղեցիներ և մատուռներ: Ժամանակի ընթացքում դրանք նվազել են: Ներկայումս դրանց թիվը շատ քիչ է: Այդ նույնը կարելի է ասել նաև Վրացական եկեղեցիների մասին: Եստեղը քանդված են, բայց մոտ ապագայում կամաց-կամաց կվերականգնվեն: Իսկ այն հարցը, որը վերաբերում է Խոջիվանքին, ասեմ, որ, ճիշտ է, այնտեղ կար նաև հայկական գերեզմանատուն, որ մինչև այսօր էլ կա, իսկ այն նոր վրացական եկեղեցին, որ կառուցվում է, շատ մոտ է գտնվում գերեզմանատանը:»

ՄԱՅՐԱՎԱՆՔՈՒՄ

Ճեպպարույցից հետո շքախումբը, զույգ հոգևոր պետերի գլխավորությամբ, ուղղվեց դեպի Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին:

Հանդիսավոր թափոռի ուղեկցությամբ, զանգերի դողանջների ներքո, « Հրաշափառ»-ով մուտք գործելով Մայր Տաճար, Հայ և Վրաց եկեղեցիների առաջնորդները, Իջման Սուրբ Սեդանի առջև իրենց գոհաբանական աղոթքն առաքեցին առ Աստված, ապա « Ուրախ լեր» շարականի երգեցողությամբ առաջնորդվեցին դեպի Ավագ Խորան, ուր նախ իր բարիգալստյան խոսքը բարձրաստիճան հյուրերին ուղղեց Գարեգին Ա Կաթողիկոսը՝ առանձնակի նշելով.

« Փառք և գոհություն ենք ընծայում Բարձրյալն Աստծուն, որ Մեզի շնորհեց այլ երկրորդ երջանիկ պատենությունը որպես Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց Մեր ընտրությունից և գահակալությունից այս կողմ, լինելու Ձեզ հետ աղոթակից այս անգամ մեր մայրենի հայկական հողի վրա ի Հայաստան և մեր Հայաստանյայց Ս. Եկեղեցու սրբազնասուրբ կենտրոնում՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում:

Մենք երբեք չենք մոռանա այն օրերը, որ անցկացրինք Վրաստանում, հատկապես Թրիլիսիում, որպես Ձեր եղբայրական հյուրը 1995-ի սեպտեմբերին: Մեզ համար հոգեկան գործության աղբյուր եղավ Մեր առաջին այդ հանդիպումը Մեր ընտրությունից հինգ ամիսներ ետք:

Դուք բազում անգամներ եղել եք Ս. Էջմիածնում և Հայաստանում: Բայց առաջին անգամ եք գալիս Մեր գահակալության շրջանում: Մեր առաջին աղոթքն է, որ Աստված Ձեզի և Մեզի երկար կյանք տա, որպեսզի ոսկի շղթայի վերածվեն Մեր եղբայրական սրտակցական կապերը և ընդհանրապես Վրաց Օրթոդոքս և Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցիների փոխհարաբերությունները:

Ողջունում ենք Ձեզ ընկերացող պատվիրակության հարգարժան անդամներին, որոնք Ձերդ Սրբության նվիրյալ գործակիցներն են: Վստահ ենք, որ իրենց ներկայությունը առավել պիտի նպաստի մեր երկրների և Եկեղեցիների հոգևորականների և ժողովուրդների եղբայրական ամրացմանը և զարգացմանը:

Մենք երեկվա պես հիշում ենք Թրիչիսիում Մեր արտասանած ճառում Մեր սրտից բխած զգացումները և հատկապես այն համոզումը, որ հետևյալ քառերով արտահայտեցինք. «Մեր խորին համոզումն է, որ չի կարող լինել հզոր Հայաստան՝ առանց հզոր Վրաստանի, և չի կարող լինել գորավոր Վրաց Եկեղեցի՝ առանց զորավոր Հայց. Եկեղեցու» :

Անցյալ երկու տարիների ընթացքին, երբ առավել ևս իրազեկ դարձանք այս տարածաշրջանի պայմաններին, Մեր համոզումը առավել ևս խորացավ Մեր մեջ: Մեր երկու երկրներն ու Եկեղեցիները մի նոր դարաշրջանի մեջ են մտել ազատության և անկախության աստվածատուր բարիքները վերստին վայելելով՝ Աստծու նախախնամական հոգածության ներքո: Այլևս մեզանից՝ մեր երկրների պետություններից, Եկեղեցիներից և ժողովրդի ընտրած ներկայացուցիչներից և ժողովրդի գիտակից և լուսամիտ մասնակցությունից կախում ունեն մեր երկրների բարօրությունը, խաղաղությունը և ապահովությունը:

Մենք մեր պատմության դասերից քաղված իմաստությունից առաջնորդված՝ մի անգամ և հավաստիացնում ենք Ձեր Սիրեցյալ Եղբայրությանը, որ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը իր Միաբանությամբ, Գերագույն Հոգևոր Խորհրդով և բոլոր թեմերով ու յժ պիտի տա այդ սերտ գործակցությանը, որ ամենօրյա հացի պես կենսական է մեր երկու Եկեղեցիների, ժողովուրդների և պետությունների անվտանգության և հառաջդիմության համար:

Վստահ ենք, որ Ձեր այս ալցելությունը մի նոր հառաջաքայլ կլինի դեպի այդ ներդաշնակ և անհրաժեշտ ու բարերար գործակցության զարգացումը:

Այս առիթով ուզում ենք հայտնել Ձերդ Սիրելիությանը, որ Ձեր անձի մեջ Մենք տեսնում ենք նաև հովանավոր և հոգածու մի Հայր Վրաստանի ողջ տարածքում ապրող մեր Հայ Եկեղեցու զավակների համար, որոնց Հոգևոր Առաջնորդը՝ Գերաշնորհ Տ. Գևորգ Արքեպ. Սերայդարյանը, մեր մյուս Սրբազան Հայրերի, Առաջնորդների և Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամների հետ միասին, Մեզ է միացել՝ Ձեզ ողջունելու համար մեր Եկեղեցու այս սուրբ օջախում՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում:

Մեր Եկեղեցիները այս ժամանակներին անցնում են հոգևոր վերաբարձության մի նոր շրջանից: Մենք այնպես պետք է գործակցենք, որ մեր Սուրբ Հայրերի ավանդությունները առողջ և կենդանի մնան մեր ժողովուրդների կյանքում և մանավանդ սիրտ-սրտի, ձեռք-ձեռքի աշխատելով, թույլ չտանք, որ օտար քարոզիչները մեր ժողովրդի մեջ թափանցեն և աղանդավորական և հերետիկոսական նոր գաղափարներ տարածեն՝ խաթարելով մեյ Հայրերի հարազատ ավանդությունները:

Ահա այս սերտ գործակցության զգացումներով ողջունում ենք Ձեր շնորհաբեր ժամանումը ի Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին: Հառաջիկա օրերին Մենք կունենանք երկար խոսակցություններ՝ ի սեր մեր երկու Եկեղեցիների գորացման, Աստծու փառքին և Քրիստոսի Եկեղեցու պայծառությանն:

Այնուհետև իր շնորհակալության ու երախտիքի պատասխան խոսքն ասաց Նորին Սրբությունն Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքը.

**«ԶԵՐԴ ՍՐԲՈՒԹՅՈՒՆ, ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏ
ԵՎ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
Ե.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Ա,
ՀՈԳԵՎՈՐ ՀԱՅՐԵՐ, ՏԻԿԵԱՅՔ ՈՒ ԳԱՐՈՆԱՅՔ»**

Կատարվել է մեր մեծ ցանկությունը: Մենք այցելել ենք Ձեր երկիրը, որպեսզի կրկին շնորհավորենք Ձեր ընտրությունը Սուրբ Էջմիածնի կաթողիկոսական Աթոռում և արտահայտենք մեր բարյացակամ վերաբերմունքը հայ ժողովրդի նկատմամբ:

Մենք լավ ենք հասկանում, թե ինչպիսի մեծ ու կարևոր դեր է կատարում Սուրբ Էջմիածինը և Հայ Առաքելական Եկեղեցին Ձեր ազգի կյանքում:

Հենց Սուրբ Էջմիածնում պայծառապես ներկայացված է Ձեր ընդունակ և ազատասեր ժողովրդի հոգևոր ուժը և մշակույթը: Հենց այն ժամանակ, երբ երկիրը կորցրել էր իր պետականությունը, և երբ թշնամին ցանկանում էր Ձեր ազգը կործանել, այսպիսի ծանր ժամանակահատվածում Եկեղեցին աշխատում էր ժողովրդին միավորել և հպմախմբել:

Ինչպես վրաց Եկեղեցին, այնպես էլ Հայ Առաքելական Եկեղեցին եղել և մնում է որպես ազգային Եկեղեցի և ժողովրդին միավորող գլխավոր ուժ:

Այսօր, երբ վրաստանը և Հայաստանն արդեն անկախ պետություններ են, երբ գտնվում ենք հետխորհրդային անցումային շրջանում, երբ մեր ժողովուրդների ու Եկեղեցիների առջև ծառայած են բազմաթիվ ծանրագույն խնդիրներ, պատասխանատվությունն է՛լ ավելի է առանձնահատուկ դառնում:

Կան արտաքին և ներքին ուժեր, որոնք փորձում են էտ քերել պատմությունը, սակայն մենք հավատում ենք, որ Աստծո ողորմությամբ, ինչպես նաև մեր ժողովուրդների իմաստուն որոշումներով անհնար կդառնա անցյալի վերականգնումը: Անցյալը մեծ դրոշմ է թողել մեր ժողովուրդների վրա: Ուստի գտնում են, որ մեր ամենագլխավոր նպատակը հավատի վերադարձն է, նոր ճանապարհների որոնումը, որը մեզ կտանի դեպի տնտեսական և հոգևոր ճգնաժամի ելքը:

Արտաքին ու ներքին թշնամին փորձում է պատակտմամբ միմյանցից անջատել կառավարությանն ու ժողովրդին, փորձում է անվստահություն սերմանել ժողովրդի մեջ Եկեղեցու նկատմամբ, բայց մենք համոզված ենք, որ այս փորձերն իզուր են: Մեր ժողովուրդներն իրենց բազմադարյան հմտությամբ և իմաստությամբ կհաղթահարեն այս ծանր փորձությունները:

Վեհափառ Տեր, կրկին ողջունում ենք Ձեզ հանուն Վրաց Ուղղափառ Եկեղեցու և մաղթում հաջողություններ Ձեր այնքան պատասխանատու գործունեության մեջ»:

ՊԱՏՎԻՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՄ ՎԵՀԱՐԱՆՈՒՄ

«Էշ Միածինն ի Հօրէ» շարականի երգեցողության ներքո, հավարտ երկուստեք փոխանակված ողջունի խոսքերի, շքախումբը թափորով առաջնորդվեց դեպի Վեհարան:

«Այսօր Քահանայապետ» շարականի երգեցողությամբ մտնելով Վեհարան՝ բարձրաստիճան հյուրերն ուղղվեցին դեպի Գահասրահ, որտեղ և ներկայացվեցին պատվիրակության անդամները: Նախ իրեն ուղեկցողներին ներկայացրեց համայն Վրաստանի Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքը, ապա Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Հայրապետը մեկ առ մեկ ներկայացրեց թեմակալ առաջնորդներին, Մայր Աթոռի միաբաններին:

Վերջում, շնորհակալություն հայտնելով այսքան ջերմ ու սիրալիք ընդունելության համար, Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքն առանձնակի ավելացրեց.

«Անչափ շնորհակալ եմ այս շատ մտերմիկ ու եղբայրական ընդունելության համար: Այստեղ ամեն ինչ սրտամոտ է ինձ ու հարազատ: Ծատ անգամներ եմ ես եղել Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի այս զահասրահում: Սակայն մեկ անգամ ևս հույս եմ հայտնում, որ մեր երկու եղբայրական ժողովուրդների փոխհարաբերությունները ապագայում էլ ավելի կամրապնդվեն: Մեր երկրները ղեկավարում են այնպիսի իմաստուն նախագահներ, ինչպիսիք են Լևոն Տեր-Պետրոսյանը և Էդուարդ Չևարդնաձեն: Հետևաբար՝ նրանք ևս ամեն ինչ կանեն, զույգ Եկեղեցիների և զույգ ժողովուրդների բարեկամության ու եղբայրության սերտացման ու հարատևման համար»:

ՊԱԵՏՈՆԱԿԱՆ ՃԱԵ ՎԵՀԱՐԱՆՈՒՄ

Օրվա երկրորդ կեսին, ի պատիվ Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարքի և նրա զիխավորած պատվիրակության, Ամենայն Հայոց Հայրապետի կողմից Վեհարանի հյուրասրահում տրվեց պաշտոնական ճաշ, որի ընթացքում երկուստեք փոխանակվեցին բարեկամական ջերմ խոսքեր:

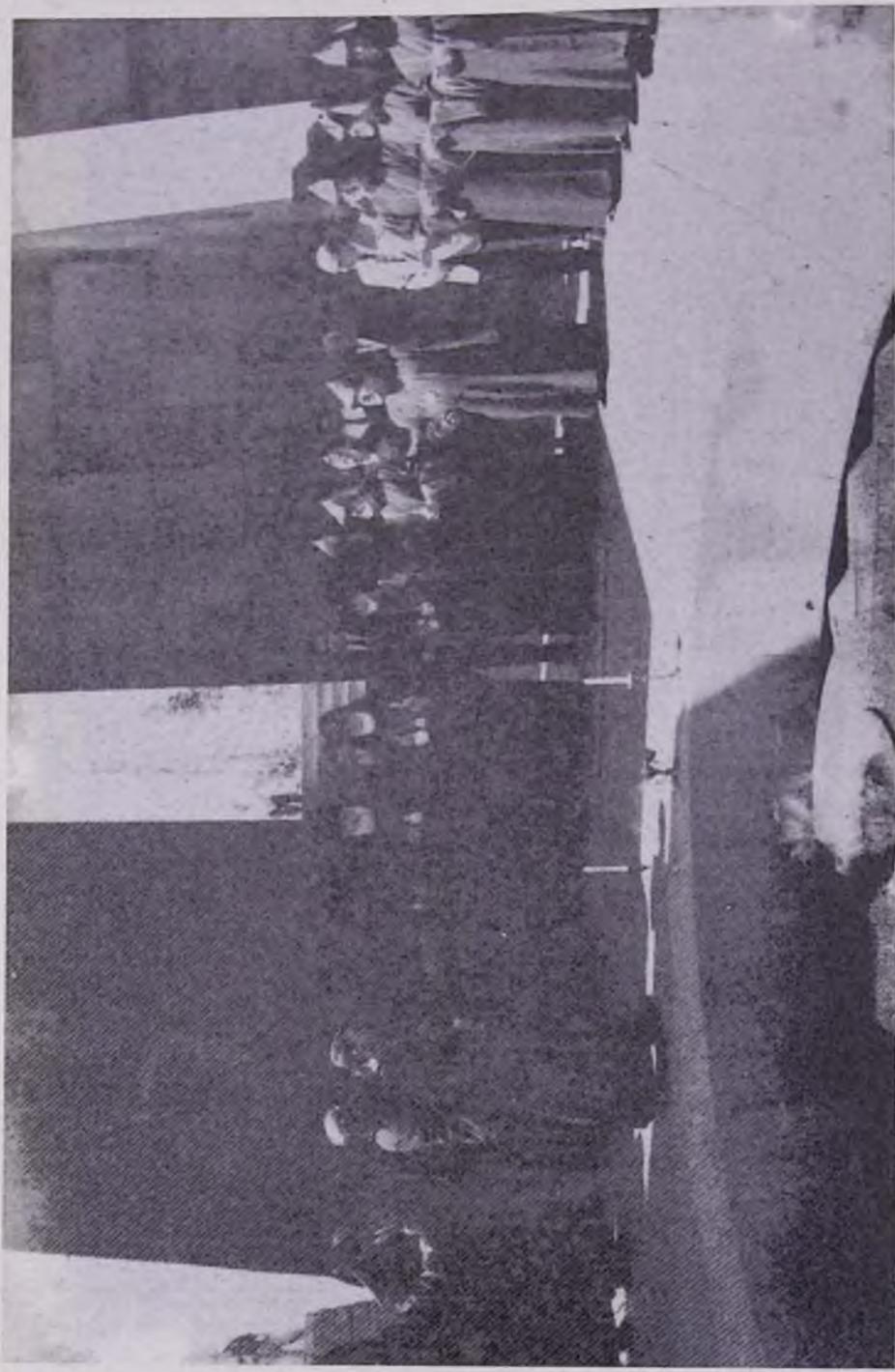
Այա, կարճատև հանգստի համար, բարձրաստիճան հյուրերը մեկնեցին Երևան՝ հյուրերի ընդունելությունների կառավարական տուն:

ՀԱՄԵՐԳԻ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒՄ «ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ» ՀԱՄԵՐԳԱՍՐԱՀՈՒՄ

Երեկոյան ժամը 18.00-ին Հայ և Վրաց Եկեղեցիների պաշտոնական պատվիրակությունները, Իլիա Բ և Գարեգին Ա Հայրապետների նախագահությամբ, «Արամ Խաչատրյան» համերգասրահում ունկնդրեցին Երևանի քաղաքապետարանի սիմֆոնիկ նվագախմբի և երգչախմբի համերգը՝ Լորիս Ճգնավորյանի ղեկավարությամբ:

תחתיו חתום וחתום וחתום וחתום וחתום

ՄԱՍԻՆԱԿԱՆՔԵՐԴԻՄ

Վրաց Եկեղեցու պատվիրակության պատվին տրված համերգին ներկա էին Ազգային ժողովի նախագահ Բաբկեն Սրարքցյանը, Սահմանադրական Դատարանի նախագահ Գագիկ Հարությունյանը, Մշակույթի, երիտասարդության հարցերի և սպորտի նախարար Արմեն Սմբատյանը, Սոցիալական ապահովության նախարար Հրանուշ Հակոբյանը, Հայաստանի Հանրապետությունում պաշտոնական այցելությանը գտնվող Ուկրաինայի Գերագույն Ռազայի նախագահ Ալեքսանդր Մորոզը, Հայաստանում Վրաստանի արտակարգ և լիազոր դեսպան Գիզոյ Բարամիձեն, «Նախարարներ և բարձրաստիճան այլ պաշտոնյաներ:

Համերգը բացվեց «Տերունական աղոթք»-ի երգեցողությամբ: Ապա հնչեցին Հայաստանի և Վրաստանի Հանրապետությունների հիմները: Հնչեցին նաև հոգևոր երգեր, Սոցարտի, Հենդելի ստեղծագործություններից և Լորիս Ճգնավորյանի մշակումներից:

Հավարտ համերգի, ներկա ժողովրդին իրենց հայրական պատգամը հղեցին երկու Եկեղեցիների հոգևոր պետերը: Նախ խոսեց Հայոց Հայրապետը.

«Սիրելի եղբայր ի Քրիստոս, հոգևոր եղբայրներ, մեծարգո փոխնախագահ և հավատացյալ հավատարիմ հայրդիք,

Այսօր ինձ համար բացառիկ հոգևոր ցնծության մի օր է, որովհետև Մեր Կաթողիկոսական ընտրությունից այս կողմ, առաջին անգամը լինելով, Մենք ողջունում ենք Մեր հայրենի հողի վրա, ի Հայաստան աշխարհ, ի Սուրբ Էջմիածին, ի քաղաքամայր Երևան Մեր սիրեցյալ եղբորը ի Քրիստոս, Վրաց Օրթոդոքս Եկեղեցու հոգևոր պետին, նորին Սրբություն Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքին:

Առաջին օրն է այսօրը: Կեսօրին ժամանեց և մեր օրը բացվեց Էջմիածնի Մայր Տաճարում ընդ Աստուծո աղոթասացության միջից: Միածնաէջ Խորանի առաջ աղոթք արեցինք միասին վասն անասանության, ապահովության և զարգացմանը մեր երկու ճակատագրակից, բախտակից երկրների՝ Վրաստանի և Հայաստանի և երկու քույր Եկեղեցիների համար: Ես ցանկանում եմ, որ այսօր, այս պահը լինի հաղորդության պահ մեր ժողովուրդների համար: Այս պատճառով էլ ահա ես իմ գնահատանքն եմ հայտնում մեր սիրելի նվազախմբին, երգչախմբի անդամներին և նրանց ղեկավար պարոն Լորիս Ծգնավորյանին, որ իրենց աշխատածամանակից դուրս, այսօրը մեծ սիրով և հարգանքով ընծայեցին՝ որպես իրենց նվերը Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքին, որովհետև մեր հայ ժողովուրդը ուրիշ ավելի մեծ ընծա չունի, քան իր արվեստը:

Երբ ես ունկնդիր էի լինում ձեր ձայներին՝ մարդկային և գործիքային, այն ներդաշնակյալ ձայներին, որոնք այս րեմից, ջուրի հոսանքի պես հառաջանում էին մեր հոգիներում, ես հարցնում էի ինքս ինձ. տասը տարիներ առաջ այս սրահում ո՞չ Քրիստոս անունը կարող էինք արտասանել, ո՞չ «Հայր մեր»-ը կարդալ, ո՞չ էլ շարականներ երգել:

Փոխվեց և փոխվում է այս դարը: Հարուցյալ Հիսուսն է ահա ոգեկոչում մեր ժողովուրդը, հորիզոնից Փրկչի շունչն է տարածվում մեր վրա: Այս հոգևոր շունչը ահավասիկ, մենք կիսում ենք մեր վրաց բարեկամ երկրի, ժողովրդի և Վրացական Օրթոդոքս Եկեղեցու հետ: Այսօր, մեր շունչերը միացնելով, մեր ձեռքերը իրար կապելով, մեր սրտերը իրար ամրացնելով, միացնում ենք նաև երկու եղբայր երկրները՝ Հայաստանն ու Վրաստանը: Մենք բախտակից երկրներ ենք եղել: Մենք պատմությունից դաս ենք սովորել: Ո՛չ մի երկիր մամն ճակատագիր չի ունեցել: Պատմությունն է, որ ասում է այս: Պատմությունը հիշենք, բայց ապրենք նորացման տեսիլքով:

Ամենայն սիրով և բարեմաղթանքներով ողջունում եմ Ձեզ, սիրեցյալ եղբայր, և խնդրում եմ, որ Դուք Ձեր սրտի խոսքն ասեք մեր սիրեցյալ ժողովրդին»:

Գոհունակություն հայտնելով համատեղ անցկացրած այդքան գեղեցիկ ու հոգեպարար պահերի համար, Նորին Սրբությունն Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքն ավելացրեց.

«Այսօր սկսվեց մեր պաշտոնական այցը Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին: Գտնվելով այստեղ, մեզ պատե՞հ առիթ ընձեռնվեց ունկնդրել այս համերգը, հաղորդակից լինել այն գեղեցիկ արվեստին, որը շողկապում և ոգեկոչում է մեզ: Երբ մենք հետադարձ հայացք ենք գցում մեր խորը անցյալին, զարմանում ենք, թե ինչպես այս երկու փոքրիկ ժողովուրդները, դարեր ի վեր հալածվելով, պարտավորված լինելով պաշտպանել իրենց գոյատևումը, իրենց հողը, մշակույթը, հավատը, լեզուն, կարողացել են արարել արվեստի մամն գոհարներ, որոնք ըստ արժանվույն տեղ կգրավեին Համաշխարհային մշակույթի անդաստանում: Պատասխանը մեկն է. Աստծո կամքն է այս:

Այսօր, երբ գտնվում եմ հայոց հինավուրց հողի վրա, որ ողողված է իր նահատակների արյամբ, խոնարհվում եմ Ձեր մշակույթի, արվեստի և պատմության առջև, այն ամենի առջև, որ արել եք դուք ողջ աշխարհի համար:

Ես պարտավոր եմ ասել, որ Վրաստանը ցանկանում է տեսնել ծաղիկող և բարգավաճող հզոր Հայաստան: Մենք պետք է ամեն ինչ անենք, որպեսզի գորանա այն հավատքը, որ փրկել է մեր գույգ ժողովուրդներին: Այստեղ չեմ կարող չանդրադառնալ, որ ես վաղուց եմ ճանաչում Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Հայրապետին: Նրա մասին խոսելն ու վկայելը ավելորդ եմ համարում, որովհետև մեծ մարդը ճանաչվում է հեռվից: Նրան ճանաչում է ողջ քրիստոնյա աշխարհը: Դուք երջանիկ եք, որ նա ձեր հոգևոր հովվապետն է: Ձերդ Սրբություն, ես Ձեզ ցանկանում եմ երկար տարիների կյանք և արեշատություն»:

Օրվա վերջում հյուրերի ընդունելությունների կառավարական տանը, ի պատիվ Վրաց Ուղղափառ Եկեղեցու պատվիրակության, տրվեց պաշտոնական ընթրիք:

ՕՐ ԵՐԿՐՈՐԴ.

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ԾԻԾԵՆՆԱԿԱՐԵՐԴ

Այցելության երկրորդ օրն իր այգաբացով մեծ խորհուրդ ուներ, որին գումարվեց և Մայիս 28-ի խորհուրդը: Ահա թե ինչու, համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարք Նորին Սրբությունն Իլիա Բ-ի գլխավորած պատվիրակությունը, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Հայրապետի նախագահությամբ, ինչպես նաև թեմակալ առաջնորդների, Մայր Աթոռի միաբանների և քույր եկեղեցիների ներկայացուցիչների ուղեկցությամբ, ժամը 10.30-ին այցելեց Ծիծեռնակաբերդի բարձունք՝ խոնարհության ու հարգանքի տուրք մատուցելու հայոց մեկ ու կես միլիոն նահատակների անմահ հիշատակին:

Ծաղկեպսակի պետերումից հետո կատարվեց հոգեհանգստյան կարգ, որին ներկա էին նաև Ազգային Ժողովի պատգամավորներ, Հայաստանում Վրաստանի արտակարգ և լիազոր դեսպանը, բարձրաստիճան այլ անձինք:

Հավարտ հոգեհանգստյան արարողության, ներկաների հետ օրվա խորհուրդը, ինչպես նաև սրտի ապրումները բաժանեցին Գարեգին Ա Կաթողիկոսը և Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքը:

Մեկնելով օրվա խորհուրդը և այն հանգամանքը, որի համար այդ պահին Ծիծեռնակաբերդի բարձունքում են գտնվում բարձրաստիճան հյուրերը, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը շեշտեց.

«Մենք հոգեպես մխիթարված և զորացած կզգանք, որ Ձեր այցելության ընթացքին սիրով ընդառաջեցիք մեր փափագին և եկաք, միացաք մեզի՝ հարգանք ընծայելու համար առավել, քան մեկ ու կես միլիոն մեր նահատակներուն, որոնք 1914-15 թվականներուն զոհ գացին ցեղասպանության:

Մենք այսօր գեղեցկագույն օրերից մեկի մեջն ենք գտնվում և այս հարգանքը ընծայում ենք ցեղասպանության մեր զոհերին մի այնպիսի օր՝ 28 Մայիս, երբ մենք տոնում ենք նաև նրանց արյան գինը եղող անկախության տոնը: Անոնք իրենց կյանքը հուսպետս չվատնեցին, իզուր չանցավ անոնց արյունը, անոնց զոհողությունը Աստված պսակեց 1918 թվին՝ մեզի ընծայելով մեր զավակներու այրան գևով մեր հայրենիքի ազատությունը և անկախությունը, ինչ որ պատահեց Ձեր հայրենիքում, և Դուք Թիֆլիս քաղաքում և ամբողջ Վրաստանում երկու օր առաջ տոնեցիք 28 մայիսին Ձեր անկախության տոնը: Այս տոները մեզ համար այսօր իմաստ կառնեն նաև Արցախի մեր ժողովրդի արդար իրավունքների պաշտպանության պայքարով, որոնց քաջամարտիկներու, զոհերու հիշատակն ալ ոգեկոչեցինք քիչ առաջ:

Սիրեցյալ եղբայր, մեր երկու ժողովուրդները հերոսական այս օրերը տեսակ մը ներշնչման աղբյուր կընդունեն իրենց նոր կյանքի համար: Նման գաղափարները պետք է թափանցեն մեր ժողովրդի ամենօրյա կյանքում, որպեսզի այս նոր անկախությունը, որին հասան ձեր և մեր

երկրները, տնեմ, ամրանամ, զարգանամ առաջիկային Աստուծո փառքին և մեր ժողովուրդների բարիքին համար»:

Նշելով, որ ինքը յուրօրինակ մի խորհուրդ է տեսնում երկու եղբայրական ժողովուրդների Անկախության օրերի այդքան մերձավորությունում և որոնց ինքը առիթ է ունենում ներկա գտնվել, Համայն Վրաստանի Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքն ավելացրեց.

«Ձերդ Սրբություն, սիրեցյալ եղբայր ի Քրիստոս, մենք այսօր գտնվում ենք այն սուրբ վայրում, որը կառուցվել է այն մեկ ու կես միլիոն մահատակների հիշատակի հավերժության համար: Այս սուրբ վայրում Մենք ուզում ենք շնորհավորել Ձերդ Սրբությանը և ողջ հայ ազգին՝ Հայաստանի առաջին Հանրապետության անկախության օրվա առիթով: Ազգի և երկրի անկախությունը բնորոշում է նաև Ձեր ժողովրդի ազատ ոգին: Հենց այն մեկ ու կես միլիոն մահատակները զոհվեցին, տվեցին իրենց կյանքը հանուն Հայաստանի ազատության: Նրանք չզոհվեցին, նրանք միացան երկնքին, իսկ Հայաստան աշխարհն ու հայ ժողովուրդն այսպիսի շատ մահատակներ ունի:

Վրաց ժողովուրդը ևս ունի շատ հերոս մահատակներ, քաջ հերոսներ: Վրաստանի և Հայաստանի հողերը ներծծված են մեր մահատակների արյամբ: Եթե քամելու լինեք Հայաստանի և Վրաստանի հողերը, ապա մենք կտեսնենք, որ այնտեղից արյուն է թափվում:

Աստված թող հիշի և օրհնի մեր մահատակներին, բոլոր զոհվածներին: Ուր էլ որ լինենք, միշտ վառ պահենք նրանց հիշատակը»:

Հյուրերն այցելեցին նաև Ցեղասպանության թանգարան, փաստավավերագրական տեղեկությունների և լուսանկարների շնորհիվ ծանոթացան եղերական այդ օրերի առավել հակիրճ պատմությանը:

Վերջում Նորին Սրբություն Իլիա Բ-ն իր տպավորությունների գրառումը թողեց թանգարանի հուշերի և տպավորությունների հուշամատյանում՝ նշելով, որ թեև հայոց տառապյալ ժողովուրդը բազում անգամներ է ենթարկվել ճակատագրի դաժան խաղին, անցել պրկանքների ու տառապանքների բովոյվ, այնուամենայնիվ, երբեք չի կորցրել հոգու կորովը, վեհությունը, մտքի թռիչքը և հարատևելու աննկուն կամքը, ապա շարունակեց. «Ողջ Հայաստանի և հայ ժողովրդի պատմությունը խոսում է այն մեծ կամքի, խիզախության մասին, որ ունի հայ ժողովուրդը և որն օգնում է նրան հաղթահարելու իր անմոռանալի վիշտը: Իրավամբ, այն սարսափելի իրադարձությունները, որոնք տեղի ունեցան 1915 թվականին, մեկ անգամ ևս խոսում են այն մասին, որ մեծ է հայ ժողովրդի ոգին և անկոտրում: Այդ ոգուն չի կարող հաղթել ոչ մի հակառակորդ ուժ: Ես հայ ժողովրդին ցանկանում եմ խաղաղություն և բարգավաճում»:

ԽՈՐ ՎԻՐԱՊՈՒՄ

Այնուհետև ավտոմեքենաների շարասյունն ուղղվեց դեպի Խոր Վիրապ՝ ի մոտո տեսնելու և զգալու այն մեծ տառապանքների փոքրիկ մի շյուղը, որ դարեր առաջ այդ վիրապում ապրեց մեր հավատո հայրը՝ Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչը:

Այստեղ բարձրաստիճան հյուրերին դիմավորեց հավատացյալների հոծ բազմությունը: «Հրաշափատ»-ով մուտք գործելով Մեծ Սրբի անունը կրող եկեղեցի, Հայ և Վրաց Եկեղեցիների հոգևոր առաջնորդները կանոնական աղոթք առաքեցին առ Բարձրյալը՝ տվյալ շնորհաբեր պահի համար, ապա իրենց հայրապետական պատգամը հղեցին ներկա հավատացյալ ժողովրդին:

Նախ խոսեց Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը.

«Այս պահը շատ կարևոր մի պահ է: Խոր Վիրապի պատմության մեջ պատմական մի էջ պիտի արձանագրվի, որովհետև այսօր Գուք որպես Վրաց քույր Եկեղեցու պետը, գայիս եք մեր հայ ժողովրդի կրոնական պատմության ամենեն նվիրական այն կենտրոնը, ուր տասներեք տարիներ տառապեց մեր հավատքի հայրը՝ Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչը, և այն ճգնության ու տառապանքի միջից Աստված նրան պարգևատրեց՝ լույսը տարածելով մեր Հայաստան աշխարհի մեջ, որպես քրիստոնեական հավատք:

Այստեղից է սկսում հայոց ժողովրդի դարձը դեպի քրիստոնեություն: Հետևաբար ողջունում ենք Ձեզ և Ձեր ներկայության մեջ տեսնում ենք առափել ևս ճոխացում մեր քրիստոնեական հավատքին վրաց ժողովրդի քրիստոնեական հավատքի միջից, որ եղել է մեր երկու ժողովուրդների հաղթանակի, տառապանքի դեմ տարած հաղթանակի գաղտնի ուժը:

Ուզում եմ նաև այստեղ ողջունել մեր սիրելի զինվոր եղբայրներին՝ ոռու և հայ, որոնք այստեղ են՝ միասնաբար պաշտպանելու համար այս տարածաշրջանը, և նրանց կապվածությունը մեր հայրենիքին Մենք մեծապես գնահատում ենք»:

Ապա ներկաներին դիմեց Իլիա Բ Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարքը.

«Ձերդ Սրբություն, մենք ուրախ ենք, որ գտնվում ենք այս Սուրբ վայրում, այս վանքում, ուր տասներեք տարի անցկացրեց Գրիգոր Լուսավորիչը:

Մենք քաջ գիտենք, որ այս վանքը պատմական մեծ նշանակություն ունի: Այժմ, երբ մենք գտնվում ենք բիրյիական Արարատին դեմ-հանդիման, խնդրում ենք Աստծուն, որ իր օրհնությունը բաշխի և՛ Հայաստանի, և՛ Վրաստանի Հանրապետություններին: Եվ որպես մեր հարգանքի դրսևորում, Մենք ցանկանում ենք, ի հիշատակ մեր այցելության, վանքին նվիրել Սուրբ Գևորգի սրբապատկերը:

Աստված օրհնի Հայաստանը և Վրաստանը: Մենք ուրախ ենք, որ այստեղ ներկա են Ռուսաստանի Դաշնության քանակի զինվորները: Մենք աղոթում ենք նաև, որ խաղաղություն լինի Ռուսաստանում»:

իո շնորհակալությունը հայտնելով այդքան ջերմ ու բարեկամական ընդունելության համար, Նորին Արքունիություն Իլիա Բ-ն եկեղեցուն նվիրեց Սուրբ Գևորգի սրբապատկերը:

Այս վանքի վանահայր Մխիթար քին Սարիբեկյանը պատվարժան հյուրերին ծանոթացրեց եկեղեցահամալիրին, մեր հավատո հոր տասներեքամյա չարչարանաց և տանջանքների խորախորհուրդ և իմաստայից պատմությանը:

Տաճարի գավթից դիտելով բիրիական Արարատը, իրենց ապրումները կհսեցին հոգևոր առաջնորդները:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, պուգահեռներ անցկացնելով ամեն անգամ իր այցելությունից ստացած տպավորությունների միջև, առանձնակի շեշտեց.

«Խորապես գոհ եմ, որ Նորին Արքունիություն Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքի այցելության առիթով հնարավոր եղավ զայ այստեղ՝ Խոր Վիրապ, որտեղից սկսվում է մեր հայ ժողովրդի քրիստոնեության դարձը:

Այսօր մասնավաճ, Մայիս 28-ն է, ազգային տոն է մեր ողջ Հանրապետության և ամբողջ հայ ժողովրդի համար և ես հրճվում եմ, որ մեր հոգեկան ազատությունը, հոգեկան դարձը մեր ազգային վերականգնումի գաղափարի հետ է շաղախված: Այսօր Արարատի դիմաց կանգնած, նայում ենք մենք այն մյուս Արարատին, հոգևոր Արարատին, գազաթնակետին մեր հայության հավատքի, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնին: Ողբում եմ ձեզ բոլորիդ Արարատի փեշերից և նաև մեր հոգևոր դարձի առաջին այս վայրից՝ Խոր Վիրապի նվիրական վանքից»:

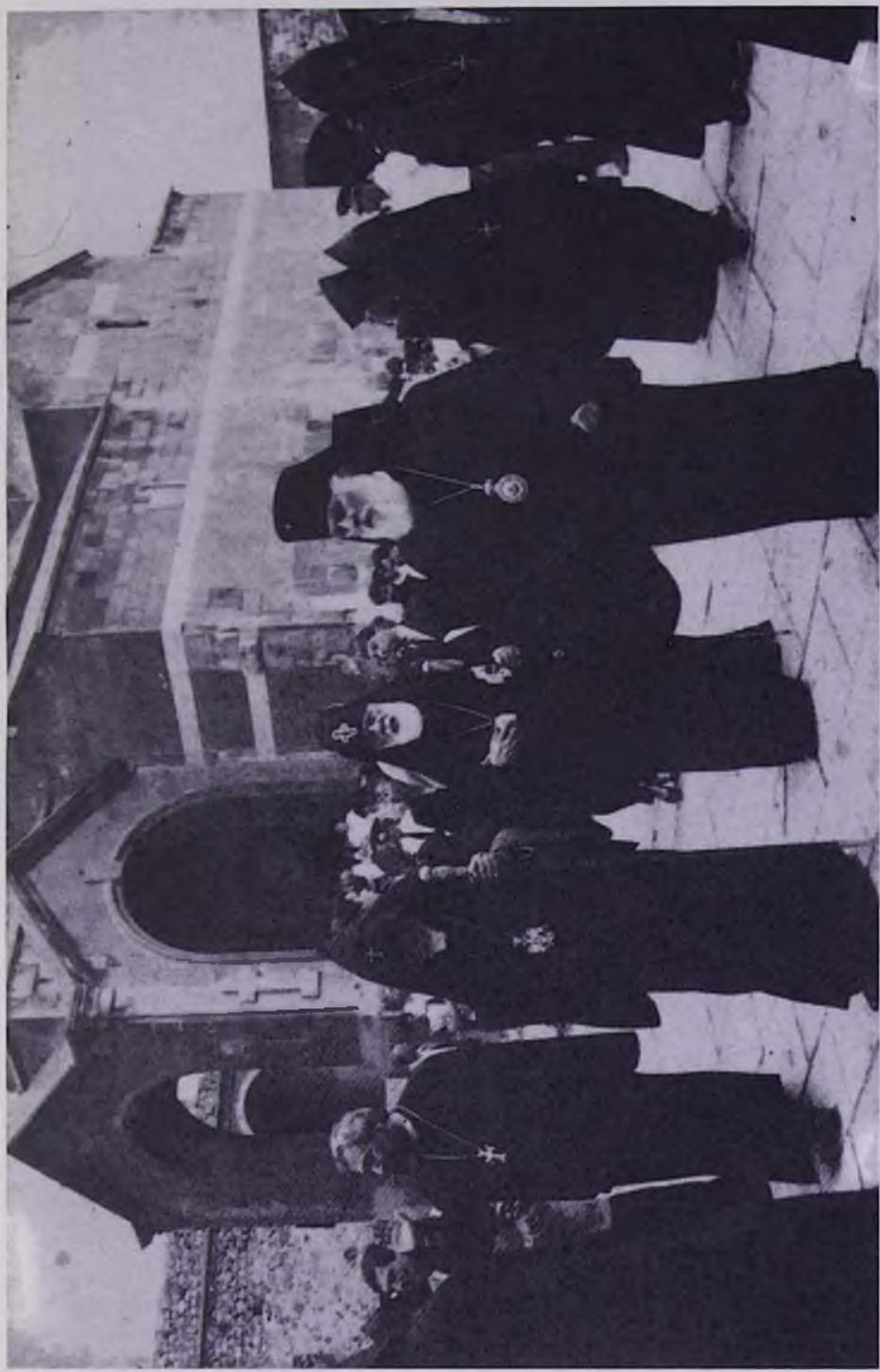
Դեմ-հանդիման տեսնելով Աստվածաշնչյան լեռը, մտովի վերապրելով Սուրբ Գրքի ավանդները, ջրհեղեղյան պատկերները, Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքն ի մասնավորի ավելացրեց.

«Գտնվելով այս սրբավայրում, այս Սուրբ վանքում, ամենից առաջ ես կամենում եմ շնորհավորել ողջ հայ ժողովրդին՝ անկախության օրվա ուրախ առիթով, եղբայրական հայ ժողովրդին ցանկանալ խաղաղություն, բարգավաճում:

Ես, Վրաց եկեղեցու պատվիրակության հետ, գտնվում եմ այստեղ Նորին Արքունիություն Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հրավերով և կարծում եմ, որ մենք շարունակում ենք այն ավանդները, որոնք մեզ են ավանդել մեր նախնիները: Մեր այս այցելությունը դուրս է համակեղեցական սովորական, ընթացիկ շրջանակներից: Հայ և վրաց ժողովուրդների բարեկամությունը մեզ է փոխանցվել դարերի խորքից:

Ուստի թող Աստված օրհնի մեր երկու ժողովուրդներին և մեր Առաքելական եկեղեցիները»:

Փոքրիկ հյուրասիրությունից հետո, հյուրերը վերադարձան Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին, շրջեցին Մայրավանքի թանգարաններում, ծանոթացան «Ալեք Մանուկյան» Գանձատան ցուցադրանքին:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԿԻՐԱՆԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՈՒՆԿԱՆՌՈՒԹՅՈՒՆ ՎԵՅԱՐԱՇՆԻ ԴԵՅԱՐԱՇՆԻ ԴԵՐՆԻՍՏԻ ԳՈՐԵԿՈՐ ՃԵՄԱՐԱՇՆԻ
ՄԱՆԵՐԻ ՀԱՄԵՐՈՎ

ՀԱՆԴԻՍՈՒԹՅՈՒՆ ՎԵՀԱՐԱՆՈՒՄ

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 18.00-ին, Վեհարանի մեծ դահլիճում վրաց Ուղղափառ Եկեղեցու պատվիրակությունը, Սմենայն Հայոց Կաթողիկոսի գլխավորությամբ, ներկա գտնվեց Մայր Տաճարի երգչախմբի և Հոգևոր Ճեմարանի սաների կողմից տրված հոգևոր համերգին, որին ներկա էին Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամներ, Մայր Աթոռի միաբաններ, տեղական իշխանությունների ղեկավարներ, պաշտոնատար այլ անձինք, ինչպես նաև հյուրեր արտերկրից և Էջմիածնից:

«Հայր մեր»-ի և Հոգևոր Ճեմարանի հիմներգի երգեցողությունից հետո, ողջույնի խոսք ասաց Հոգևոր Ճեմարանի տեսուչ Հայկապուն ժ. վրդ. Նաջարյանը՝ ասելով.

«Ն. Ս. Օ. Գարեգին Ա Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց.

Ն. Ս. Օ. Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարք Համայն Վրաստանի.

Բարձրաստիճան եկեղեցականներ և հարգելի ներկայներ.

Համուն Հոգևոր Ճեմարանի տեսչության, դասախոսական կազմի և ուսանողության՝ մեծ հաճույք է ողջունել Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքին համայն Վրաստանի և Իրեն ընկերացող շքախմբի՝ եկեղեցական և աշխարհական ներկայացուցիչներին Վեհարանի հանդիսության դահլիճում:

Որքան մեզ հայտնի է, երկու Եկեղեցիների հոգևոր պետերի հանդիպման առաջին գրավոր հիշատակարանը գալիս է Ծ-րդ դարից (թեև քնականորեն նման հանդիպումներ պետք է որ եղած լինեին 4-5-րդ դարերում ևս): Դրանից հետո եղած քազում հանդիպումները, մինչև այս մեկը, վկայում են այն սերտ սիրո, հարգանքի և գործակցության մասին, որ գոյություն ունի երկու քույր Եկեղեցիների միջև:

Մեր զույգ Եկեղեցիներն էլ ազգային Եկեղեցիներ են. մի գիծ, որ արտացոլվել է ոչ միայն մեր երկրներում գտնվող հոգևոր մշակութային արժեքներով, այլև վաղ դարերից սկսած, Երուսաղեմից մինչև Սինայի Ս. Կատարին վանքը, Կոստանդնուպոլսից մինչև Աթոս լեռ և Բուլղարիա, որտեղ հաճախ տեսնում ենք հայերեն և վրացերեն գրություններ կողք-կողքի իրար լրացնող, իրար հգորացնող այնպես, ինչպես Հայկն ու Քարթլոսը լինեին կողք-կողքի ստեղծագործելիս՝ որպես երկու եղբայրներ:

Մեր երկու Եկեղեցիների ճանապարհը եղել է երկար, մարտիրոսական և հերոսապատում: Այսօրվա պայմաններում մեր անցյալը մեզ պարտավորեցնում է, երբ գտնվում ենք ոչ քրիստոնյա ազգերի շրջապատման մեջ՝ Եվրոպայի և Ասիայի խաչմերուկում: Այստեղ վառ պահելով քրիստոնյա հավատքը, մենք պահպանում ենք ո՛չ միայն մեր սահմանները, այլև այսպես կոչված քրիստոնյա Եվրոպայի սահմանները:

Մեր զույգ Եկեղեցիների պատմության մեջ խաղաղության շրջանները կարճ են եղել. Դուք՝ Իլիա Բ և Գարեգին Ա Կաթողիկոսներ, քախտավոր եք: Ձեզ շնորհված է ի վերուստ խաղաղության և ազատության մի

շրջան: Վստահ ենք, որ և՛ Վրաստանում, և՛ Հայաստանում հոգևոր կյանքը այնքան կծաղկի, որ ամեն մի գյուղ և շրջան կունենա իր հոգևորականը և առաջնորդը:

Եվ մենք ոչ միայն հետ կմայինք դեպի մեր երկհազարամյա քրիստոնեական անցյալին, այլև հպարտորեն և հաղթականորեն կմտնենք երրորդ հազարամյակ՝ որպես արժանի հաջորդները մեր սուրբ նախնիների:

Իհարկե, այս վերազարթուցիչ շրջանում մեր հոգևոր կրթական հաստատությունների դերը մեծ է: Որպես այդ օջախներից մեկի տեսուչ՝ թույլ տվեք խոնարհաբար ստանալ Ձեր սուրբ օրհնությունը և բացված համարել այս հանդիսությունը, որի առաջին մասը ներկայացնում են մեր Հոգևոր Ընտարանի ուսանողները՝ որպես մի վկայություն մեր սաների տածած հարգանքին և սիրույն դեպի Ձերդ Սրբությունը և Վրաց քույր եկեղեցին»:

Հանդես գալով Հոգևոր Զենարանի ուսանողության անունից, Դյարանի սան Սամվել Թորոսյանը նշեց.

«Ձերդ Սրբություն, գերազնորհ, հոգեշնորհ, արժանապատիվ հայրեր, հարգելի հյուրեր ու ներկաներ:

Այս օրը մեզ համար ուրախալից է, որովհետև կրկին մեզ հետ է Վրաց Ուղղափառ Եկեղեցու կաթողիկոս-Պատրիարք Իլիա Բ-ն:

Եվ ինձ համար, Ձերդ Սրբություն, մեծ պատիվ է, որ Սուրբ Էջմիածնի Հոգևոր Ընտարանի ուսանողների անունից ողջունում եմ Ձեզ և Ձեր ուղեկցորդ արքեպիսկոպոսներից, հոգևոր հովիվներին և Վրաց Ուղղափառ Եկեղեցու սպասավորներին, ինչպես նաև աշխարհական պաշտոնյաներին:

Մեր Տեր Հիսուս Քրիստոս Ինքն Իրեն հովիվ կոչեց, իսկ Իր Եկեղեցուն՝ հոտ: Եվ ասաց, որ կլինեն մեկ հոտ և մեկ հովիվ: Եվ այսօր Ձեր ներկայությունն այստեղ մի իրադարձություն է, որ նպաստում է Տերունական այս խոսքերի իրականացմանը, որպեսզի մեկ լինի ո՛չ միայն հովիվը՝ Քրիստոս, այլև Նրա հոտը՝ Եկեղեցին: Այսինքն՝ նպաստում է մեր Եկեղեցիների ու ժողովուրդների միջև բարեկամությանը: Եվ մենք՝ ուսանողներս, դրա կողմնակիցներն ենք, այսինքն քրիստոնեական սիրո, գործնական բարեկամության, որ հնարավոր է սերտ շփման միջոցով, միմյանց ճանաչելով:

Մեր հայրերը այսպիսի սկզբունքով էին առաջնորդվում, որը ճշմարիտ է նաև մեզ համար.

Միութիւն՝ ի կարեւորս
Ազատութիւն՝ յերկրայականս, և
Սէր՝ յամենայնի:

Իսկ ի՞նչն է ավելի կարևոր, որում պետք է միություն լինի, եթե ոչ մեր Քրիստոս Աստուծո հանդեպ սուրբ հավատքը, որով և մենք եղբայրներ ենք Տիրոջով և Երկնավոր Հոր որդիներ: Իսկ եղբայրների՝ մեկ Հոր որդիների միջև չի կարող այլ հարաբերություն լինել, քան ամուր

բարեկամությունը, որ հիմնված է Քրիստոսի սիրո վրա: Մեր հայրերը բարեկամ էին, և մեր սրտերին հարազատ են այնպիսի սուրբեր, ինչպիսիք են՝ Ս. Նինոն, Դավիթ Շինարարը, Արո Թրիլեղին, Դավիթ Գարեջին, Գրիգոլ Խանձեղին և այլոք:

Եվ մեր սրտերը ջերմությամբ են լցվում՝ նրանց անունները և կրած ճգնությունները հիշելիս, որոնք կատարվել են Աստծո Փառքի համար:

Ձերդ Սրբություն, թույլ տվեք ուղերձս ամբողջացնել վրացերեն լեզվով.

ՎՐԱՑԵՐԵՆ ԽՈՍՔԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Դարերի խորքից եկող երկու ժողովուրդների՝ հայերի ու վրացիների բարեկամությունը պայմանավորված չէ սոսկ սահմանակցությամբ: Այն սկիզբ է առել դեռևս վաղնջական ժամանակներից: Ինչպես պատմությունն է վկայում, մեր՝ երկու ժողովուրդների նախահայրեր Հայոսն ու Քարթլոսը եղել են արյունակից եղբայրներ: Ահա, թե ինչու են մեր նախահայրերը ուս-ուսի տված դիմակայել իրենց վիճակված բազում դժարություններին, սրտերում միշտ վառ պահելով պայծառ ապագայի հույսն ու երազը:

Հայ ու վրաց ժողովուրդների հոգևոր-մշակութային միասնության մասին են վկայում բազմաթիվ փաստեր, դրանց թվում նաև VII դարի Սուրբ Խաչ մենաստանի պեղումների ժամանակ հայտնաբերված քարը՝ հին վրացերեն և հայերեն արձանագրություններով:

Ձերդ Սրբություն, Փառք Աստծո, որ մեր երկու ժողովուրդների դարավոր երազն ի վերջո՝ XX դարի մայրամուտին իրականացավ: Այսօր թե՛ Վրաստանը, թե՛ Հայաստանը ազատ է ու անկախ, վերագտնվեց յոթ տասնամյակ կորցված ազատությունը, սակայն հայի սրտում դեռ չի սպիացել այն վերքը, որ բույն դրեց դեռևս 1989 թվականի ապրիլի 9-ին, երբ Ռուսրավելու պողոտայում, ազատության բռունցքներ պարզած նահատակվեցին մոտ երեք տասնյակ անմեղ քաղաքացիներ: Թող հավերժ լինի նրանց խնկարույր հիշատակը:

Ձերդ Սրբություն.

Ահավասիկ, մոտ տասը տարի է անցել դեկտեմբերյան աղետալի երկրաշարժից, բայց յուրաքանչյուր հայի սրտում մեծ է երախտիքը Ձեր և Ձեր ժողովրդի նկատմամբ: Վրաց ժողովուրդը, առաջինը օգնության ձեռք մեկնելով տուժածներին, մեկ անգամ ևս հաստատեց իր տաղանդավոր բանաստեղծ Ակակի Մերեթելու հետևյալ խոսքերը.

Դու հայ ես, իսկ ես վրացի.
Բայց եղբայրներ ենք մենք...

Ձերդ Սրբություն.

Հայ ժողովուրդը Ձեզ ճանաչում է իրրև մեծ եկեղեցական գործչի, խաղաղության ջատագովի, ոչ միայն Վրաստանում, այլև՝ աշխարհի բոլոր կողմերում: Մենք անկեղծորեն հավատում ենք, որ Ձեր անդրաճիկ այցը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Տ. Տ. Գարեգին Ա-ին, կժառայի հայ և վրաց ժողովուրդների բարեկամությունն ավելի ամրապնդելու և շատ ու շատ բարի նպատակների իրականացման համար:

Սուրբ Էջմիածնի Հոգևոր Մեծարանի ուսանողներս ցանկանում ենք Ձեզ առողջություն, որպեսզի Սուրբ Հոգու զորավոր ներգործությամբ երկար տարիներ ղեկավարեք Աստվածային Նախախնամությամբ Ձեզ վստահված նավը, հանուն Տիրոջ Փառքի ու Ձեր բազմաչարչար հայրենիքի բարգավաճման»:

Երկու երգչախմբերի կատարմամբ հնչեցին Մ. Եկմայանի, Ս. Հարությունյանի, Ռ. Լազիձեի, Օհան Դուրյանի, Կոմիտասի, Մոցարտի, Խ. Մելիսանեջյանի, Ջ. Պալիաշվիլու ստեղծագործությունները:

Հոգևոր երգերի կատարմամբ հանդես եկան նաև Մայր Տաճարի երգչախմբի մեներգչուհիներ Անահիտ Մխիթարյանը և Կարինե Ավետիսյանը:

Հանդիսության վերջում իրենց գնահատանքի և օրհնության խոսքն ասացին Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը և Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքը:

Դիմելով ներկաներին, Հայոց Հայրապետն ասաց.

«Սիրեցյալ եղբայր ի Քրիստոս, Նորին Սրբություն Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարք Վրաց քույր Եկեղեցվո, սիրելի հոգևոր եղբայրներ, հարգարժան պարոն քաղաքապետ, Հոգևոր Գերագույն Խորհրդի անդամներ և արվեստասեր, եկեղեցասեր ժողովուրդ և ուսանողներ Հոգևոր Մեծարանի,

Այսքան գեղեցիկ, հոգեկանորեն վեհացուցիչ երաժշտական ունկնդրութենեն ետքը դժվար է բառերով խոսել և այդ գեղեցկությանց վեհութենեն բան մը չպակսեցնել: Այսօր հոգեպես կհրճվիմք, երբ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի այս վեհարանի սրահը կդառնա այնպիսի մի օջախ հոգեկան ապրումների, որոնք մեր կյանքը կհարստացնեն, կզորացնեն և կհարազատացնեն հայկական բարձրագույն արժեքների ներթափանցությամբ մեր հոգիների, մտքերի, ըմբռնումների, մեր կյանքի բոլոր տարածքների վրա: Ես արվեստը այսպես եմ ընդունում: Այն փոխակերպում է մարդուն սիրտը, վերածում հոգու:

Քարը, մարմարը քար է լեռան վրա, նույն քարն է, բայց արվեստագետի ձեռքից որ անցնի, արվեստագետի ձեռքի տաղանդից, գաղափարից, ապրումներից եկող շարժումներից երբ նա կերպ ստանա, կդադրի քար լինելուց: Այսպես էլ այսօր մենք սրանից ավելի գեղեցիկ նվեր չէինք կարող ընծայել մեր սիրեցյալ եղբորը և իրեն ուղեկցող պատվիրակության անդամներին, բայց միայն հայ ժողովրդի կրոնական և ազգային հոգու ամենաբարձր արտահայտություններից եղող այս երգերի ծաղկեփուռը:

Այսօր ես չպիտի ուզեի երկարորեն խոսել, որովհետև այսօր մեր եղբոր օրն է, Վրաց Եկեղեցու օրն է: Ես պիտի ցանկանայի, որ մեր սիրեցյալ եղբայրը ինքը խոսեր ձեզի, բայց իրեն հրավիրելուց առաջ, ես սրտի պարտք եմ զգում, չեմ կարողանա այստեղից դուրս գալ առանց ասելու այս գնահատական խոսքը մեր Հոգևոր Մեծարանի սաներին: Ապրե՛ք երեխեք: Այսօր շատ լավ ներկայացրիք այն, ինչ որ

ներկայացրիք: Ձեր այդ հոգեկան բարձրացման ճիգն է, որ ինձ ուրախացնում է: Այսօրվան ձեր կատարումը ավելի բարձր գտա որակով, քան սրանից ամիսներ առաջ: Ե՛վ դա հառաջդիմության գեղեցկագույն փաստերից մեկն է: Ապրե՛ք և հազար կապրեք, եթե այսպես ապրեք: Միշտ բարձր արժեքների ձգտեք, որին որ ձգտեք, նրա պես կլինեք, նրանով կներթափանցվեք: Եթե հասարակ բաների մեջ անցկացնեք ձեր կյանքը, կհասարականանաք: Ձգտեք դեպի բարձունքը, հոգեկան վայելքը, մի խոսքով՝ աղոթքի, մտավորական կյանքի, գեղարվեստական ոլորտներում միջոցով հաղորդվեցեք Աստուծո հետ, ահավասիկ ձեր կոչումին հարազատ ճանապարհը:

Իմ գնահատական խոսքը նաև մեր Մայր Տաճարի դպրաց խմբին՝ երգչախմբին, մենակատարներին, որովհետև դուք արժեցրիք այս օրը Նորին Սրբության այցելության այս չորս օրերի ընթացքում: Այս պահը մեր սրտերի միացումի պահն է: Դուք այս պահը ազնիվ ընծայեցիք, ընտիր ընծայեցիք մեր շարականների, հոգևոր երգերի այդքան բարձր որակով մատուցմամբ: Հալա՛լ լինի ձեզ, հազար ապրեք, և ես միշտ գնահատող պիտի լինեմ ձեր այս ճիգին: Իմ հատուկ գնահատանքի խոսքը կուղղեմ մեր սիրելի խմբավար պարոն Ռուբեն Ծարբաթյանին»:

Չուզահեռներ անցկացնելով երկու Եկեղեցիների Հոգևոր դպրանոցների միջև, նշելով ընդհանրությունները և նպատակները, Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարքն ասաց.

«Սիրեցյալ հոգևոր եղբայր Գարեգին Ա, սիրելի հոգևոր եղբայրներ, հանդիսատեսներ,

Մենք զգացինք հոգևոր այն անկրկնելի պահերը, որ պարգևեցիք մեզ: Մենք այսօր ձեր ուսանողների երգերում տեսանք Հայաստանյայց Եկեղեցու նկատմամբ ունեցած հավատքը: Մենք տեսանք հավատն ու երգը միասին շաղկապված: Մենք մեր խորին շնորհակալությունն ու զոհունակությունն ենք հայտնում այն պահերի համար, որ այսօր ապրեցինք այստեղ: Ես խորին շնորհակալություն եմ հայտնում Հոգևոր Մեմարանի տեսուչին այն խոսքերի համար, որոնցով նա դիմեց մեզ այսօր, համերգի ընթացքում: Հոգևոր Մեմարանը մեր Եկեղեցիների ապագան է:

Ես ցանկանում եմ շնորհակալություն հայտնել երկու երգչախմբերին, մենակատարներին, ղեկավար Ռուբեն Ծարբաթյանին: Ես ուզում եմ ասել, որ մեր քախտը ճակատագիրը, պատմությունը լավ է արտահայտված երգերում. վրացիների քախտը՝ վրաց երգում, և հայերի քախտը՝ հայոց երգում: Մենք դա այսօր մեր աչքերով տեսանք այս համերգի ժամանակ: Սա մեր պատմությունն է, սա մեր ցավն է, սա մեր անցյալն է:

Այսօր մի հանդիպման ժամանակ ես ասացի որ եթե մենք վերցնենք Հայաստանի և Վրաստանի հողերը, քամենք, կտեսնենք, որ դրանք լի են արյամբ, արյամբ մեր նահատակների, զոհվածների: Ե՛վ այս զգացվում է մեր երածժողովության մեջ: Ես հուսով եմ, որ Վրաստանի և Հայաստանի քախտը ապագայում պարզ է: Ես համոզված եմ, որ հետզհետե առավել

պայծառ է դառնալու այն: Մենք դեռ հաղթության տոներ ենք նշելու, նրբ Հայաստանը և Վրաստանը կհաղթահարեն դժվարությունները և հանդիսավորապես կնշեն իրենց հաղթանակը, որովհետև մեր ժողովուրդներն ունեն ազատ ոգի:

Ես ցանկանում եմ կրկին անգամ շնորհակալություն հայտնել և Հոգևոր Ժեմարանին նվիրել Տիրամոր պատկերը: Աստվածամայրը թող օրհնի Հոգևոր դպրանոցը և լինի հովանավորը Վրաստանի ու Հայաստանի»:

Այա Նորին Արքություն Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքը Հոգևոր Ժեմարանին նվիրեց «Տիրամայրը մանկան հետ» սրբապատկերը, իսկ իմբավար Ռուբեն Շարբայանին՝ մի հուշամեդալ:

Հանդիսությունը Հոգևոր Ժեմարանի սաների և Մայր Տաճարի երգչախմբի մասնակցությամբ, ավարտվեց «Պահպանիչ»-ով և «Տերունական աղոթք»-ով:

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

Իր պաշտոնական այցելության երրորդ օրը, մայիսի 29-ին, Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարք Իլիա Բ-ի գլխավորած պատվիրակությունը, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Հայրապետի նախագահությամբ, ինչպես նաև թեմակալ առաջնորդների և քույր Եկեղեցիների ներկայացուցիչների ուղեկցությամբ, այցելեց Մատենադարան՝ հայոց գրչագիր վկայությունների շնորհիվ մեկ անգամ ևս ծանոթանալու ազգիս անցած փառահեղ պատմությանը, որ նաև գալիքի հավերժության խորհրդանիշն է:

Ներկաների թվում էին նաև Հայաստանում Վրաստանի արտակարգ և լիազոր դեսպան Գիգոյ Բարամիձեն, ՀՀ Կրոնից գործոց կոմիտեի նախագահ Լապար Սուրյանը:

Հյուրերին մանրամասն ծանոթացնելով ցուցադրանքին, վերջում Մատենադարանի տնօրեն Սեն Արևշատյանը Նորին Արքություն Իլիա Բ-ին հիշեցրեց, որ այդտեղ պահվում են ոչ միայն 13.000 ձեռագիր հուշարձաններ, այլև մեծ թիվ են կապմուծ (3.000) այլալեզու ձեռագրերը, այդ թվում նաև վրացերեն մատյանները:

Վերջում, որպես գեղեցիկ հուշ, Սեն Արևշատյանը Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքին հանձնեց իրենց հրատարակած վերջին գիրքը: Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքն իր հերթին, ի հիշատակ իրենց այցելության, Մատենադարանին հանձնեց Վրաստանում հրատարակված Սուրբ Շուշանիկի վկայարանությունը:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՌԱՋԱՆՈՐԴԱՆԻՍՆԻ Ա. ՍԱՐԳԻՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ. ՈՒՆԿԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԹԵՄԻ «ՄԱՆԿՈՒՆՔ» ԵՐԳՉԱՆԱԿԻ

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՔԱՂԱՔԱՄԱՅՐ ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ ԿԱՌՈՒՑՎՈՂ ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐԻՉ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մատենադարանից հյուրերն առաջնորդվեցին դեպի նոր կառուցվող Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր Եկեղեցի:

«Հրաշափառ»-ի երգեցողությամբ առաջանալով շինիրապարակ, այստեղ ներկաները, գլխավոր ճարտարապետ Ստեփան Բյուրքչյանի օգնությամբ, մոտիկից ծանոթացան Եկեղեցու նախագծին, մանրակերտին, ընթացող շինարարական աշխատանքներին:

Ամենայն Հայոց Հայրապետը եղբայրական սիրով՝ հրավիրեց Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարքին՝ ապագայում մասնակցելու կառուցվելիք Եկեղեցու օծման և բացման հանդիսավոր արարողությանը:

ՍՈՒՐԲ ՍԱՐԳԻՍ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՆԻՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

Այստեղից հյուրերը մեկնեցին Սուրբ Սարգիս առաջնորդանիստ Եկեղեցի: «Հրաշափառ»-ով մուտք գործելով տաճար, Սուրբ Խորանի առջև զույգ Եկեղեցիների Հայրապետները երկու լեզուներով՝ հայերեն և վրացերեն, իրենց կանոնական աղոթքը հղեցին դեպի Բարձրյալը:

Արարատյան Հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդ Տ. Գարեգին արքեպս. Ներսիսյանը բարեողջույնի խոսքով դիմելով բարձրաստիճան հյուրերին, իր խորին երախտագիտությունը հայտնեց այցելության համար, ապա ավելացրեց.

«Վեհափառ Հայրապետ Հայոց, Ձերդ Սրբություն Կաթողիկոս Վրաց Օրթոդոքս Եկեղեցու,

Հանուն Արարատյան թեմի հավատացյալների, մենք երախտագիտական մեր գոհությունն ենք բարձրացնում առ Աստված և միաժամանակ շնորհակալություն հայտնում Ձեզ՝ Ձեր շնորհարեր այցի համար քաղաքամայր Երևանի առաջնորդանիստ Սուրբ Սարգիս Եկեղեցի: Այս պահին մեր հավատացյալ ժողովուրդը, աղոթաճայաց այքերը դեպի երկինք հառած, աղոթում է, որպեսզի մեր երկու ժողովուրդներն ապրեն խաղաղ, նվիրված ստեղծագործական աշխատանքին, աղոթում է նաև մեր ժողովուրդների հոգևոր և աշխարհիկ իշխանավորների կենաց արևշատության համար:

Ես այսօր երկար չպիտի ողջույնի խոսք ասեմ: Ողջույնի խոսքի համար պիտի հրավիրեմ Արարատյան թեմի մանկական արական երգչախմբին՝ իմ փոխարեն իրենց սրտի խոսքը անմեղ շուրթերով և հոգով հայտնելու Ձեզ»:

Գարեգին Սրբապանի խոսքից հետո թե՛ հյուրերը և թե՛ ներկա հավատացյալ ժողովուրդը ունկնդրեցին արական մանկական երգչախմբի փոքրիկ հայտագիրը: Ապա քույր Եկեղեցիների պատվիրակությունները հանդիպում ունեցան ներկա հավա-

տավոր ժողովրդի հետ, իսկ Հայրապետները բաշխեցին իրենց հայրական օրհնությունը:

Գարեգին Ա Հայոց Հայրապետը, խոսելով Վրաց Եկեղեցու պետի Հայաստան աշխարհ փոխադարձ այցելության մասին, ասելիքը եզրավակեց այսպես.

«Ձերդ Սրբություն, Սիրեցյալ եղբայր ի Քրիստոս, սիրելի հոգևոր եղբայրներ, հարգարժան պարոն դեսպան և անդամներ Նորին Սրբության պատգամավորության Վրաստանի Օրթոդոքս Եկեղեցու,

Այսօր իմ խոսքի ժամը չէ, այսօր խոսքի ժամն է մեր սիրեցյալ եղբորը՝ Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքի, որ եկել է մեր հարևան երկրից, մեր սրտամոտ երկրից՝ Վրաստանից, և Մեր զահակությունից այս կողմ անցնող երկու տարվա ընթացքում Մենք երջանկություն ենք ապրում երկու անգամ իրար հետ հաղորդվելու. առաջին հերթին՝ Վրաստանի հողի վրա, սեպտեմբեր 1995-ին և այժմ մեր մայրենի հողի վրա՝ Հայաստան աշխարհում, Սուրբ Էջմիածնում և քաղաքամայր Երևանում, Երևանի հոգևոր սիրտը եղող Սուրբ Սարգիս եկեղեցում և մեր Հայրապետական թեմի առաջնորդարանում:

Քիչ առաջ մենք գնացինք և տեսանք քար, փոշի և աղմուկ գործիքների: Փորվում են հիմները, լցվում են հիմքերը Երևանի Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր եկեղեցու: Բայց մինչև նրա կառուցումը, ավարտումը և օծումը, Սուրբ Սարգիսը սիրտն է հոգևոր մեր այս թեմի և ահավասիկ եկել է Նորին Սրբությունը՝ ողջունելու այս ժողովրդին իր հոգևոր այս տնից՝ Սուրբ Սարգիս եկեղեցուց: Ես ողջունում եմ նրան և իմ խոսքը կարճ եմ ասում, որպեսզի մեր ականջները լսեն իր խոսքը որքան կարելի է երկար, իր պատգամը, իր հայրական սերը և եղբայրական հոգածությունը մեր ազգի, մեր Եկեղեցու, մեր հայրենիքի և մեր պետության հանդեպ»:

Դիմելով եկեղեցում ներկաներին, այսպես շարադրեց իր խոսքը Համայն Վրաստանի Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքը.

«Ձերդ Սրբություն, եղբայր ի Քրիստոս, Գարեգին Սրբազան, սիրելի եղբայրներ և քույրեր,

Իսկապես պատմական իրադարձություն եղավ Նորին Սրբություն Գարեգին Ա Կաթողիկոսի այցը Վրաստան: Մա եղավ Նորին Սրբություն Գարեգին Ա Վեհափառի առաջին այցը Վրաստան: Վրաց ժողովուրդը մեծ ջերմությամբ և շատ լավ ընդունելությամբ դիմավորեց Նորին Սրբությանը՝ այս բարձր անձնավորությանը Վրաստանի հողում:

Շատ նշանավոր է մեր փոխադարձ այցը Հայաստան: Մեր երկու այցելությունները՝ նախկինը Վրաստանում և հիմա՝ Հայաստանում, դուրս են գալիս մեր զույգ Եկեղեցիների ավանդական ձևերից: Երկու կաթողիկոսների եղբայրական հարաբերությունները օրինակ են տալիս մեր պետությունների նախագահներին եղբայրական հարաբերությունների, մշակութային գործիչներին, գիտնականներին, թե ինչպիսին պետք է լինեն հարաբերությունները Վրաստանի և Հայաստանի միջև: Մենք հարազատ եղբայրներ և բարեկամներ ենք: Մենք թե՛ անցյալում և թե՛ ներկայում միևնույն ճակատագիրն ունենք: Այս տարածաշրջանում, որ

Անդրկոպկաս է անվանվում, Վրաստանի և Հայաստանի Եկեղեցիները մի-մի քրիստոնեական օազիսներ են հանդիսանում: Այս է ճանապարհորդ Արևելքի և Արևմուտքի միջև: Մեր երկրները հետզհետե վերադարձնում են այս ճանապարհների նշանակությունը: Հենց այս պատճառով շատ մեծ նշանակություն ունի, թե ապագայում ինչպես կզարգանան մեր հարաբերությունները: Մենք ամեն ինչ պիտի անենք, որ մեր այս եղբայրական հարաբերությունները ոչ մի ուժ չխաթարի: Երբ Հայաստանը նեղություն է կրում, Վրաստանը միշտ էլ շտապում է օգնության, և, ընդհակառակը, երբ Վրաստանն է նեղության մեջ, Հայաստանն է շտապում օգնության ձեռք մեկնել: Մենք ապրում ենք մեծ երկրների հարևանությամբ: Դժվար է ապրել մեծ երկրների կողքին: Մենք պետք է դիմագրավենք այն գայթակղություններին, որոնք կարող են առաջանալ այլ պետությունների կողմից: Ամենից լավ մենք կարող ենք հասկանալ իրար, մենք կարող ենք իրար օգնել, որով և կզարգանանք: Ես կրկին ողջունում եմ մեր Հայաստանի Առաքելական Եկեղեցու անաշունորդին վրաց ժողովրդի կողմից, ինչպես նաև ողջունում եմ եղբայրակից հայ ժողովրդի մեծ հաջողությունները: Ես խնդրում եմ Աստծուն, որ օրհնի Վրաստանի և Հայաստանի Եկեղեցիների ու պետությունների խաղաղ զարգացումը:

Մենք շնորհակալություն ենք հայտնում Գարեգին Սրբազանին այս շերտ ընդունելության համար: Ես ցանկանում եմ որպես ի հիշատակ այս պանակեն նվիրել Սրբազան Հորը:

Օրհնյալ եղիցին մեր երկու ժողովուրդները և երկու Եկեղեցիները»:

Վերջում Նորին Սրբություն Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքը, որպես բարեկամության և եղբայրության գեղեցիկ դրսևորում, Գարեգին Սրբազանին նվիրեց արժաթյա մի պանակե:

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՍԵՎԱՆԻ ՎԱԶԳԵՆՅԱՆ ՀՈԳԵՎՈՐ ԴՊՐԱՆՈՅ

Այնուհետև Սուրբ Սարգիս առաջնորդանիստ եկեղեցուց ավտոմեքենաների շարասյունն ուղղվեց դեպի Սևան՝ Հայոց Աշխարհի կապույտ մարզաբիստը, հյուրերին ցույց տալու Գեղարքունյաց ծովակի մաքրամաքուր գեղեցկությունը, հաղորդակից դարձնելու Գեղամա լեռներից փոխանցվող վեհությանը:

Այստեղ բարձրաստիճան հյուրերին դիմավորեցին Վազգենյան Դպրեվանքի ուսուցչական կապը, մարզային և տեղական իշխանությունների ներկայացուցիչները, դպրեվանքի սաները:

«Հրաշափառ»-ով մուտք գործելով դպրեվանք, հյուրերին խոսք ասաց տեսուչ Միսաս քին. Մարտիրոսյանը.

«Վեհափառ Տեր, Ձերդ Սրբություն Պատրիարք և Կաթողիկոս Վրաց Օրթոդոքս Եկեղեցու, գերաշնորհ սրբազան հայրեր, հոգեշնորհ հայր սուրբեր, արժանապատիվ տեր հայրեր, քանկազին հյուրեր և ներկաներ.

Ձերդ Սրբություն, ես ողջունում եմ Ձեզ Սևանի Վազգենյան հոգևոր

դպրանոցի հարկի տակ, Արարատյան Հայրապետական թեմի առաջնորդարանի, թեմի առաջնորդական փոխանորդ և դպրանոցի վերատեսուչ Գարեգին արքեպս. Ներսիսյանի և դպրանոցի տեսչության անունից Հայաստան և Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին կատարած Ձեր այցի կապակցությամբ և հայտնում մեր խորին համոզմունքը, որ Ձեր այցով հիմք կդրվի Հայ Առաքելական և Վրաց Օրթոդոքս Եկեղեցիների միջև շեղմ., բարեկամական և օրհնարեր հարաբերությունների մի նոր փուլի, որը պիտի իր բարերար ազդեցությունն ունենա նաև հայ-վրացական միջպետական հարաբերությունների բնականոն զարգացման և, ընդհանուր առմամբ, հայ և վրաց ժողովուրդների տնտեսական, քաղաքական, գիտական, մշակութային և հոգևոր կապերի ընդլայնման և բարգավաճման գործընթացում:

Քշնամու կարգախոսն է. «Բաժանիր, որ տիրես»: Եվ անգամ սատանան իր քաղաքիության ամրության համար չի բաժանվում ինքն իր մեջ, այլ գործում է միաբան իր բոլոր դեերով, գործում է մարդու դեմ, գործում է Եկեղեցու դեմ:

Քրիստոսի Եկեղեցին գիտի իր Քշնամուն, գիտի և նրա գործելակերպը: Մեր և փոխըմբռնում, ահա Քշնամու հարձակումները ետ մղելու գորավոր միջոցներից երկուսը:

Հայ Առաքելական Եկեղեցին առաջնորդվում է Ս. Օգոստինոսի կողմից ձևակերպված սկզբունքով.

Միություն՝ կարևոր բաներում,

Մեր՝ ամեն ինչում:

Այսօր հասունացել է պահը՝ իրագործելու քրիստոնեական սիրո այս չքնաղ սկզբունքը, ստեղծելու համար Եկեղեցիների մի հզոր միություն և պաշտպանելու համար Քրիստոսի Եկեղեցին Ավետարանի Քշնամիներից, որոնք ներսից ու դրսից, բանակներ կազմած, ջանում են խախտել և ապականել բարի ժողովրդի հավատքը և կոտրել Եկեղեցու հեղինակությունը:

Այսօր անառարկելի անհրաժեշտություն է համագործակցությունը Եկեղեցիների միջև և քրիստոնեական կրոնի ամենաանվիճելի և ամենակարևոր պատգամի՝ «սիրեցեք միմյանց», կիրառումը:

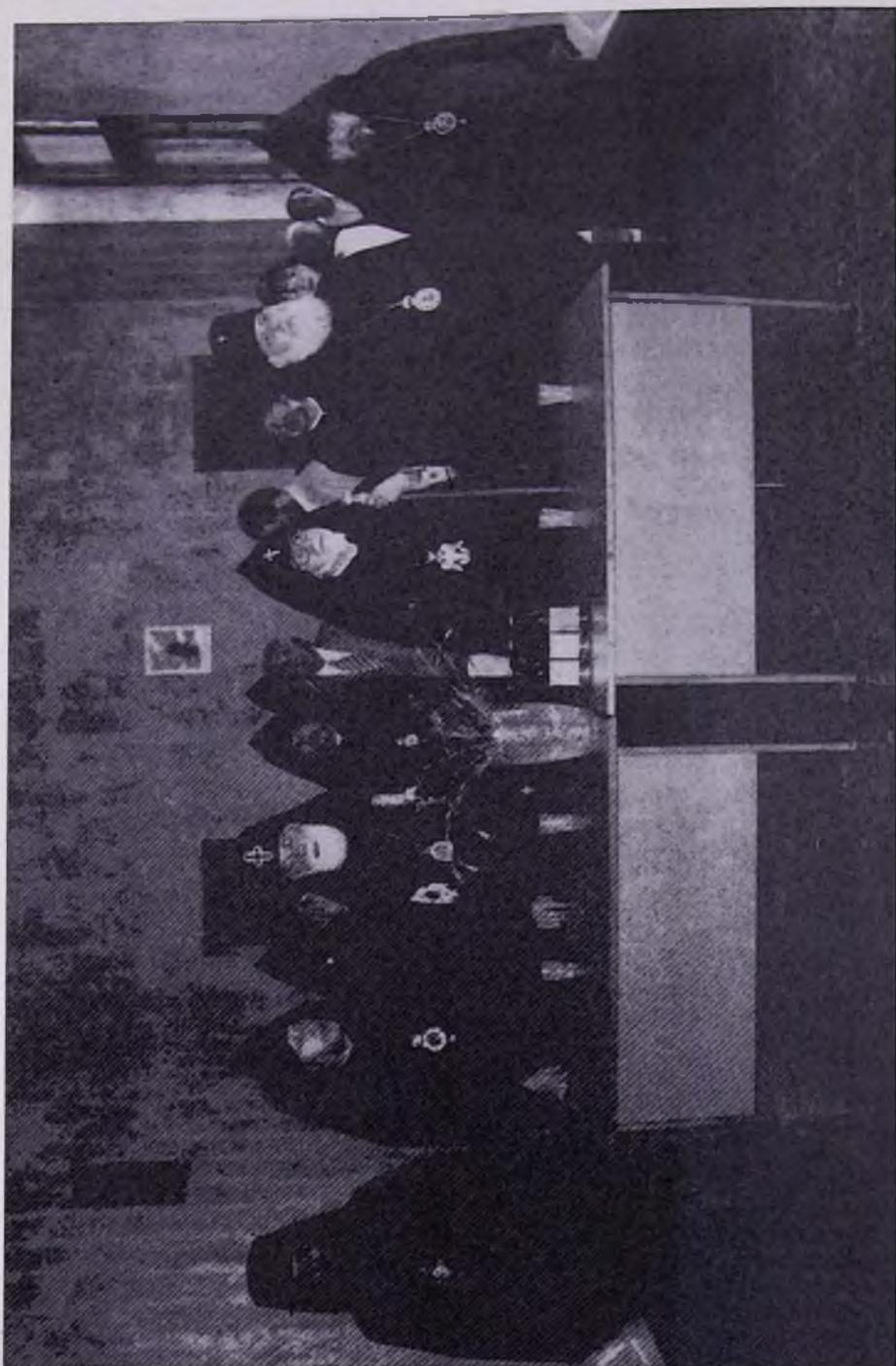
Ձերդ Սրբություն, Ձեր այցը Հայաստան մենք գնահատում ենք որպես մի կարևոր քայլ Հայ և Վրաց Եկեղեցիների և ժողովուրդների միջև սիրո և համագործակցության վերականգնման գործընթացում: Մեծ ուրախություն է մեզ համար, որ Ամենայն Հայոց Գարեգին Ա կաթողիկոսի հետ Դուք Ձեր այցելության հազեցած ծրագրի մեջ տեղ եք հատկացրել նաև Սևանի Վազգենյան հոգևոր դպրանոցին:

Արդեն յոթ տարի է, ինչ գործում է դպրանոցը, և մեկն է նրա կոչումը. պատրաստել բազմակողմանի զարգացած արժանավոր սպասավորներ Հայ Եկեղեցու համար, որոնք պիտի դաստիարակեն ու՝ կրթեն մեր ժողովրդի զավակներին Աստծու թաղավորության անսահման մեծավայելչության մեջ, կրոնի մաքուր ու կենսատու տեսիլքներով, որպեսզի Հիսուս Քրիստոս, Ավետարանը, կրոնը սին խոսքեր չլինեն, այլ, ընդհակառակը, վերածվեն կյանքի, գործնականացվեն՝ ապահովելով մարդկային երջանկությունը:

Եվ մենք հավատում ենք, որ ձեր այցելությունը Սևանի Վազգենյան հոգևոր դպրանոցը մեծ ներշնչման աղբյուր կհանդիսանա դպրանոցի

ԱԲԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՄՈՒՏԻՆ

ՄԵԿԻՄԻ ԳՊՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

սաների համար և նրանցից յուրաքանչյուրի սրտում կրկին անգամ կամրագրվի փափագը տեսնելու ոգեշնչող այն իրողությունը, թե ինչպես է Քրիստոսի Եկեղեցին բոլոր ազգերի լեզուներով և ազգային նկարագրերով իրագործում քրիստոնեական սուրբ կրոնի գաղափարներն այս աշխարհում, Ավետարանի լույսն ու սերը տարածում ամեն կողմ և աշխարհը ողողում աստվածային օրհնությունների անսպառ ծափալուծով:

Վեհափառ Տեր և Ձերդ Սրբություն, թույլ տվեք հայցել Ձերդ Սրբությունների օրհնությունը՝ համբուրելով Ձեր օծյալ Սուրբ աշերը և հավաստիացնել Ձեզ, որ թե՛ Հայ Առաքելական Եկեղեցու Արարատյան թեմի առաջնորդարանը, թե՛ թեմի առաջնորդական փոխանորդ Գարեգին արքեպիսկոպոս Ներսիսյանը և թե՛ դպրանոցի տեսչությունն ու ուսանողությունը սրտի մեծ ցնծությամբ են սպասում Քրիստոսի Եկեղեցուն «Մեկ հովիվ, մեկ հոտ» տեսիլքի իրականացմանը և հանապազ աղոթում են, որ Երկնային Բարի Հովիվը այցելի իր բանավոր հոտին և իր մեծ ողորմությամբ ու գթությամբ բոլորին օրհնի, բոլորին իմաստություն շնորհի, բոլորին լուսավորի և բոլորին պարզևի Երկնքի Թագավորությունը»:

Դպրանոցի սաների պնունից բարիգալստյան ու երախտիքի խոսք ասաց նախ Արթուր սրկ. Հայրապետյանը, ապա ոռուսերեն լեզվով՝ Բարկեն դպիր Նանյանը:

Իր խոսքում Արթուր սարկավազն առանձնակի նշեց.

«Թույլ տվեք Արարատյան Հայրապետական թեմի Սեանի Վազգենյան հոգևոր դպրանոցի ուսանողության շնորհակալությունն ու երախտագիտությունը Ձեզ փոխանցել՝ Ձեր օրհնարներ և շնորհարներ այցի համար: Ձեր ներկայությունը դպրանոցում մեզ հոգու անսահման ցնծություն ու բերկրանք է պարզելում: Այս պատմական օրը մեր հուշերում հարածամ անջինջ կմնա: Ձերդ Սրբություններ, այս այցը մեզ համար ամենից առաջ դարձավ ի Քրիստոս Հիսուս եղբայրության և բարեկամության կենդանի օրհնակ:

Հայ և վրաց ժողովուրդների բարեկամությունը գալիս է դարերի խորքից: Ավելի քան երկու հազար տարիների խաղաղ դրացիության, միատեղ հոգևոր ու մշակութային զարգացման, միատեղ ինքնապաշտպանության և հերոսացման պատմություն ունենք մեր ետևում: Պատմություն, որը ժայռակոտ պատվանդան է մեր Եկեղեցիների ու ժողովուրդների ներկա և ապագա կյանքի: Այս պատվանդանի վրա խարսխված մեր սիրո և բարեկամության դաշինքը, որն անքակտելի է երկու ժողովուրդների քրիստոնեական հավատքով և մշակութային հազարամյա արժեքներով: Այսօր, Վեհափառ Հայրապետներ, երբ անկախացած եղբայր ժողովուրդները հայտնվել են տնտեսական, քաղաքական և հոգևոր բարդ պայմաններում, Դո՛ւք, որպես հավատքի անխոնջ ամուլներ, անհուն նվիրումով և անասան հավատքով ծառայում եք հանուն մեր ժողովուրդների հոգևոր վերազարթոնքի և հանուն մեր Եկեղեցիների շենացման ու պայծառության: Ձերդ Վեհափառություններ, Ձեր այսպիսի միահամուռ գործելակերպը մեզ՝ ապագա հոգևորականներին համար լավագույն օրինակ կծառայի՝ Լուսավորչի կանթեղի պես անմար և վառ պահելու դարավոր այն ուխտը, որը երկու Եկեղեցիների միջև հաստատել են մեր սուրբ հայրերը, որովհետև,

ինչպես նշել է երջանկահիշատակ Եփրեմ Բ Վրաց Կաթողիկոսը, «Սուրբ Էջմիածինը, որով հպարտանում է ամբողջ հայ հնավատացյալ ժողովուրդը, մենք ևս ունենք մեր Սուրբ Մցխեթան, որը մեզ համար Սուրբ Էջմիածինն է Վրաստանի հողի վրա, որովհետև Սուրբ Մցխեթան էլ ապրել է այն նույն իդեալներով, ինչ իդեալներ ունեցել է Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը:

Ձերդ Սրբություններ, գիտե՛նք, որ եղբայրաշունչ այս խոսքերն են Ձեզ՝ երկու վեհափառներիդ առաջնորդել Սևանա վանք, ուր Տիրոջ Սուրբ Խաչի գործությամբ էլ ավելի է ամրապնդվելու Հայ և Վրաց Եկեղեցիների համագործակցությունը:

Սրբազնագույն Հայրապետներ, Ձեր գալուստը Սևանա վանք մեզ համար պարզ իրողություն չէ, այլ այն ուխտ է դեպի դարերի խորքը: Եվ քանի որ մենք ևս այստեղ, ուսանող լինելով հանդերձ, ուխտավորներ ենք՝ կապված այս կղզուն և հիմավորք վանքին, շնորհակալություն ենք հայտնում Ձեզ, որ այսօր միացաք մեր ուխտին, վեհափառ Տեր՝ Գուրբ, որպես հոգևոր առաջնորդ և հոգածու ծնող, իսկ Վրաց Կաթողիկոսը՝ ի դեմս Վրաց Եկեղեցու և ժողովրդի՝ որպես բարեկամ»:

Գեղարվեստական փոքրիկ հայտագրից հետո Գարեգին արքեպս. Ներսիսյանը ևս իր որդիական երախտագիտությունը հայտնեց երկու հոգևոր առաջնորդներին այդ շնորհաբեր այցի համար.

«Վեհափառ Տեր, Նորին Սրբություն Իլիա Բ, Հոգևոր եղբայրներ և սիրելի ներկաներ,

Վազգենյան դպրանոցի ուսանողները փորձեցին իրենց սերը և երախտագիտությունը հանդես բերել և հանդես գույզ Կաթողիկոսներն արտահայտել իրենց երգեցողությամբ:

Ձերդ Սրբության համատեղ այցը Վրաց Կաթողիկոսի հետ ոչ միայն ուրախացնում է մեր ուսանողությանը, ցնծությամբ պարուրում նրանց հոգին, այլ նաև նրանց գիտակցության մտապատկերում կերտում է հայ հոգևորականի և ընդհանրապես հոգևորականի, Քրիստոսի սպասավորի օրինակելի կերպարը, այն ոգին, որին իրենք կոչված են լինելու, ծառայելու ինչպես մեր ազգին, այնպես էլ համայն մարդկությանը, որպեսզի քրիստոնեական սերը միշտ շաղախը լինի բոլոր ազգերի միջև միմյանց կապող:

Հանուն Սևանա դպրանոցի սանուց, դասախոսական կազմի և տեսչության ես ուզում եմ կրկին անգամ իմ խորին, խորին որդիական երախտագիտությունը հայտնել Ձերդ Վեհափառությանը, ինչպես նաև Վրաց Իլիա Կաթողիկոսին Ձեր շնորհաբեր այցի համար: Ես վստահեցնում եմ Ձեզ, Վեհափառ Տեր, որ այս ուսանողները, Ձեր զավակուհի, Ձեր մանկտիք, ամբողջական, անմնացորդ ուժերով ու նվիրումով պիտի լծվեն Հայաստանյայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու սպասավորության նվիրական ու սուրբ գործին:

Օրհնեցեք մեզ և Ձեր սանուց, Վեհափառ Տեր»:

Այնուհետև իրենց հայրական օրհնանքը ուսանողությանը բաշխեցին Հայոց և Վրաց Եկեղեցիների հոգևոր պետերը:

Համայն Վրաստանի Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքը, շնոր-

հավորելով դպրանոցի սմաներին՝ ճշմարտության և աստվածային սիրո դժվարին ճանապարհի ընտրության առիթով, ուսանողությանը մաղթեց.

«Ձերդ Սրբություն, եղբայր ի Քրիստոս, մեր թանկագին երիտասարդներ,

Ամենից առաջ ես ուզում եմ շնորհավորել այս Հոգևոր Սեմինարիայի հիմնադրության առիթով: Աստված ասում է. «Ես եմ ճանապարհը ճշմարտության և սիրո»: Այս երիտասարդներն ընտրեցին այս ճանապարհը՝ ճշմարտության և սիրո, ծառայությունը Աստծուն և ազգին: Այս ծառայությունը բարդ է: Աստծուն և ազգին ծառայելը շատ դժվար է: Մարդը, որ ընտրում է այս ճանապարհը, ետ չպիտի մայի: Ես մաղթում եմ այս երիտասարդներին հաստատուն և կայուն մնալ այս ճանապարհի վրա: Մեր այս հանդիպումը Հոգևոր Սեմինարիայում ինձ հիշեցնում է իմ ուսանողության տարիները: Երբ մենք ձեր հասակին էինք, մենք ևս մտածում էինք մեր ապագայի մասին: Ես ցանկանում եմ, որ Աստված միշտ ձեզ հետ լինի: Աստված օրհնի ձեզ և զորացնի»:

Գարեգին Ա Վեհափառ Հայրապետը, մաղթելով սաներին ամենամեծ վերականգնում ու վսեմը՝ հավատարմությունը Տիրոջ ճանապարհին, ասաց.

«Սիրելի սաներ Վազգենյան Դպրանոցի, ես այսօր կողջունեմ մանավանդ մեր սիրեցյալ եղբոր այն գեղեցիկ մտածումը, որ փոխանցեց ձեզ: Այդ խոսքերը եթե ընդունեք, միախառնեք ձեր գիտակցության, համոզման, ձեր կյանքի մեջ դրանից ավելի մեծ հարստություն չեք կարող ունենալ:

«Ես եմ ճշմարտություն, ճանապարհ և կյանք»: Հիսուս շատ, այնտեղ է ճշմարտությունը: Ընդհակառակը, ասաց ես եմ, կյանքս է ճշմարտությունը: Դուք որոշել եք ձեր կյանքովը զԱստված թարգմանել մեր ժողովրդին: Աստծու ճշմարիտ խոսքը արմատացել է ձեր կյանքում: Հետևաբար, ես ցանկանում եմ, որ մեր սիրեցյալ եղբոր պատգամը ներթափանցի ձեր ուղեղի ծայրերը: Մենք ենք լինելու նոր վկաները մեր շինացող հավատքին: Ամեն անգամ, երբ մարդիկ «Սեան» են ասում, մինչև հիմա, երբ «Սեան» բառը լսում են, իշխանաձուկ են մտածում կամ կողակը կամ գրագետների հանգստավայր են երևակայում: Դուք այնպես պետք է ապրեք ձեր Հոգևոր Դպրանոցում, որ «Սեան» երբ ասեն, ձուկը մի քիչ սոռանա, կամ լողալը սոռանան և ասեն Սեանը Դպրանոցով է Սեան: Նորին հասնելու համար աշխատեք դուք, որպեսզի կարենաք վկաները դառնալ մեր նոր հավատքին, մեր Հոգևոր մեծարանի, Էջմիածնի միջոցավ դուք ընծայվեք իբրև նոր ընծաներ մեր ժողովրդի ծառայությանը Աստծու փառքի և մեր եկեղեցու վերակենդանության համար:

Աստված օրհնի ձեր բոլորին»:

Հանդիպման վերջում բարձրաստիճան հյուրերը մոտիկից ծանոթացան Դպրեվանքի նոր կառուցվող հանրակացարանի շինարարական աշխատանքներին: Ապա տեղական իշխանությունների կողմից, ի պատիվ նորին Սրբությունների, տրվեց պաշտոնական ճաշ:

ՆՈՐԲԻ ՀԱՅՈՐԴՅԱՅ ՏՄՆԸ

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 17.00-ին, պաշտոնական պատվիրակությունը, Հայոց Հայրապետի գլխավորությամբ և նրա շքախմբի ուղեկցությամբ, հյուրընկալվեց Արարատյան Հայրապետական թեմի Նորբի Հայորդյաց Տանը:

Մեծ ոգևորությամբ դիմավորվելով աշխատակազմի և աշակերտության կողմից, հյուրերն առաջնորդվեցին դեպի դասասենյակներ, մտիկից և առավել հանգամանորեն ծանոթացան գործող խմբակներին, դիտեցին երեխաների ձեռքի աշխատանքների ցուցադրանքը, ապա հանդիսությունների դահլիճում ներկա գտնվեցին ի պատիվ իրենց կազմակերպված զեղեցիկ հայտագրին, հավարտ որի բարեողջույնի խոսք ասաց Արարատյան Հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդ Գարեգին արքեպս. Ներսիսյանը.

«Մենք սրտի անկեղծ ջերմությամբ մեր շնորհակալությունը, երախտագիտությունն ու որդիական սերն ենք հայտնում մեր Վեհափառ Հայրապետներին:

Ես, սիրելի հավատացյալ զավակներ, փառք եմ տալիս Աստծուն, որ բազում առիթներով հնարավորություն ենք ունեցել հանդիպելու Հայոց Հայրապետին այստեղ, այս հաստատության մեջ, և յուրաքանչյուր անգամ այցելությունը Վեհափառ Հայրապետի զրավականն է այն նախանձախնդրության, որ Վեհափառ Հայրապետը տաճում է դեպի ձեզ և հետևողական է, որպեսզի դուք այս Հայորդյաց տան հարկի ներքո ո՛չ միայն մշակութային, ո՛չ միայն ստեղծագործական, կերպարվեստի կամ պարարվեստի քնազավառում ձեր կարողությունները զորացնեք, այլ որ դուք այստեղ, այս հարկի տակ կրթվեք, դաստիարակվեք ու մեծանաք որպես Հայ Եկեղեցու բարեպաշտ զավակներ, հարազատ քրիստոնյաներ, հարազատ ժառանգորդներ մեր հայրենի մեծ Եկեղեցու արժեքներով սնված ու զորացած: Ես ուզում եմ այս առիթով նաև Վեհափառ Հայրապետին հայտնել ձեր արածի, Արարատյան թեմի Հայորդյաց տան մեր սանուց և ծնողաց անունից խորին շնորհակալություն իր հայրական հոգածության համար, իր ուշադրության համար, որ ամեն առիթով մենք տեսնում ենք:

Միադրում եմ մեր երկու Հայրապետներին կենաց երկար, արեշող տարիներ, մաղթելով նրանց քաջաողջություն, որպեսզի մենք մշտապես առիթն ունենանք վայելելու մեր Հայրապետների ներկայությունն այստեղ»:

Ապա բոլոր ներկաներին իրենց հայրական օրհնանքը տվեցին երկու Հայրապետները:

Իր խաչքում Իլիա Բ Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարքն ասաց.

«Ձերդ Մորություն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Ա և սիրելի Գարեգին սրբազան և հոգևոր զավակներ,

Մենք իսկապես երջանիկ ենք, որ գտնվում ենք այսօր ձեզ հետ: Դուք գտնվում եք այն հիմնարկության մեջ, ուր տի.ապետելու եք արվեստի նորություններին, բայց արվեստը սովորելուց առաջ, դուք սովորում եք Աստուծո հավատքը: Ես տեսա այն գործերը, որ դուք կատարում եք այս

հաստատության մեջ: Նման գործերին մենք պետք է մեծ տեղ տանք: Դուք Հայաստանի ապագան եք: Հայաստանի ապագա ճակատագիրը ձեր ձեռքերի մեջ է: Դուք պիտի կառուցեք, ապրեք և կարողանաք գտնել, թե ինչպես պետք է մեր երկու ժողովուրդներին փրկել բազում փորձություններից: Դուք գիտեք, թե ինչպես են փրկվել մեր ժողովուրդները: Նրանք փրկվեցին այն պատճառով, որ մենք քրիստոնյաներ ենք: Ես ուզում եմ մեր և ձեր ուշադրությունը հրավիրել այն փաստին, որ երբ Հայաստանը և Վրաստանը դարձան անկախ պետություններ, մեր առջև ծառայան զանազան դժվարություններ: Հաճախ այդ դժվարությունները միավորում են մեր ժողովուրդներին տնտեսական և սոցիալական տեսանկյունից: Երբեմն կրոնական տարբեր՝ խմբակցությունների մարդիկ փորձում են այդ հողի վրա հաջողություններ ձեռք բերել: Այդ պատճառով մենք պետք է հաստատուն մնանք ճշմարտության ճանապարհի վրա, այդ դժվարությունների ճանապարհի վրա, որ փրկեց մեր ժողովուրդներին:

Եթե դուք նայեք պատմությանը, կտեսնեք, որ շատ ժողովուրդներ եղան, որ մեզանից մեծ էին և ուժեղ, բայց հիմա չկան, նրանց մասին հիշատակության խոսք անգամ չի լսվում: Երրորդ օրն է, որ ես գտնվում եմ Հայաստանում, և ես զգում եմ այն սերը, այն հարգանքը, որ գոյություն ունի մեր երկու երկրների՝ Հայաստանի և Վրաստանի միջև:

Աստված օգնի մեր ժողովուրդներին, մեր Եկեղեցիներին և մեր ապագա սերնդին: Աստված օրհնի ձեզ՝ բոլորիդ»:

Այստեղից Վրաց Եկեղեցու պատվիրակությունը, Գարեգին Ա Վեհափառի գլխավորությամբ, ինչպես նաև Մայր Աթոռի միաբանների ուղեկցությամբ, մեկնեց հյուրերի ընդունելությունների կառավարական տուն, ուր, ի պատիվ իրենց, Վրաց Դեսպանատան կողմից տրվեց պաշտոնական ընթրիք:

ՕՐ ՎԵՐՋԻՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՀՀ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԿՈՂՄԻՅ

Մայիսի 30-ին, առավոտյան ժամը 10.30-ին, ՀՀ նախագահ Լևոն Տեր-Պետրոսյանն ընդունեց Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարք Իլիա Բ-ին՝ Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընկերակցությամբ:

Մուտքի մոտ դիմավորելով բաժրաստիճան հյուրերին, տիար Լևոն Տեր-Պետրոսյանը նրանց առաջնորդեց հյուրերի ընդունելության պաշտոնական սրահ:

Ողջագուրանքից հետո Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարքը, Հայաստանի Հանրապետության նախագահին հաղորդելով Վրաստանի ղեկավար Էդուարդ Շևարճյանի սրտառույն և եղբայրական ողջույնը, շեշտեց երկու երկրների ժողովուրդների ավանդական բարեկամությունը, որի ակունքներում կանգնած են Հայ և Վրաց Եկեղեցիները:

Իր ելույթում Իլիա Բ-ն, ընդգծելով հայ և վրաց ժողովուրդների պատմական ճակատագրական ընդհանրությունը, շեշտեց, որ

պետականությունը կորցնելուց հետո երկու Եկեղեցիներն էլ դարձել են ժողովրդի համախմբման խորհրդանիշ, ժողովրդի իղձերի արտահայտման միջոց: Մնգամ խորհրդային շրջանում Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին և Վրաստանի Ուղղափառ Եկեղեցին կարողացել են ժողովրդի համար դառնալ հոգևոր ուժի աղբյուր:

Սյունիներն Իլիա Բ-ն իր անհանգստությունը հայտնեց երկու Եկեղեցիների ընդհանուր խնդիրների, մասնավորապես աղանդավորության հանդեպ՝ կարևորելով պետության օժանդակությունը:

Պատասխան խոսքում Լևոն Տեր-Պետրոսյանը գոհունակություն հայտնեց Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարք Իլիա Բ-ին՝ Հայաստան կատարած այցի առիթով, որը հայ և վրաց ժողովուրդների, Եկեղեցիների բարեկամության ևս մի ապացույց է: Հայաստանի նախագահը նշեց, որ Հայաստանի և Վրաստանի առջև ծառայած ընդհանուր քաղաքական, տնտեսական և սոցիալական խնդիրների լուծումը էապես կարգանա համատեղ ջանքերով ու համագործակցությամբ, որին ինքը մեծ նշանակություն է տալիս: Հայաստանի ղեկավարը խաղաղություն և բարգավաճում մաղթեց վրաց եղբայրական ժողովրդին:

Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարք Իլիա Բ-ի այցելության առիթով իր գոհունակությունը հայտնեց նաև Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա Վեհափառ Հայրապետը՝ ընդգծելով երկու Եկեղեցիների և ժողովուրդների ավանդական բարեկամությունը:

Հանդիմանը ներկա էին Հայաստանում Վրաստանի արտակարգ և լիազոր դեսպան Գիգոյ Բարամիձեն, Վրաստանում Հայաստանի արտակարգ և լիազոր դեսպան Լևոն Խայատրյանը, հոգևոր և պաշտոնատար անձինք:

Հավարտ հանդիպման, որպես երկու ժողովուրդների բարեկամության դրսևորում, Նորին Սրբություն Իլիա Բ-ն ՀՀ նախագահին նվիրեց Երուսաղեմից բերված արծաթյա երկու մոմակալներ՝ մոմերով:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՄՈՏ

Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարք Իլիա Բ-ին և Ամենայն Հայոց Հայրապետ Գարեգին Ա-ին նույն օրը, ժամը 11.00-ին, ընդունեց Ազգային ժողովի նախագահ Բաբկեն Արարքյանը:

Ողջունելով Վրաստանի հոգևոր առաջնորդին Հայաստանի Խորհրդարանում, Բաբկեն Արարքյանը բարձր գնահատեց երկու ժողովուրդների դարերի խորքից սկզբնավորված բարեկամությունը և դրանում Հայ Առաքելական ու Վրաց Ուղղափառ եղբայրական Եկեղեցիների ներդրումը:

Իր ելույթում Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարք Իլիա Բ-ն, Վրաստանը և Հայաստանը բնութագրելով որպես տարածաշրջանի քրիստոնեական օաջիս, գոհունակություն հայտնեց հայ-վրացական թե՛ քաղաքական և թե՛ հոգևոր համագործակցությանը ներկայիս մակարդակով՝ այդ առնչությամբ բարձր գնահատելով երկու երկրների խորհրդարանների գործունեությունը:

ՔՆԴՐՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՄԱՐՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՄԱՏ

«Իրավամբ, մեր ժողովուրդների և պետությունների փոխհարաբերությունները յուրահատուկ են: Ամենից առաջ հարկ է նշել, որ, ես դա միշտ կրկնում եմ, երբ ինձ մոտ են լինում պետական ներկայացուցիչներ եվրոպայից կամ Ամերիկայից, Հայաստանը և Վրաստանը քրիստոնեական մի օազիս է: Թե՛ եվրոպայի, թե՛ Ամերիկայի համար Կովկասյան տարածաշրջանը և հատկապես Հայաստանը և Վրաստանն ունեն նույնքան մեծ նշանակություն, որքան Մերձավոր Արևելքը: Ես ցանկանում եմ փոխանցել Ձեզ սրտագին ողջույններ Ձեր գործընկերոջի՝ պարոն Զուրաբ Ժվանիայից:

Մենք բարձր ենք գնահատում այն փոխադարձ համագործակցությունը, այն աշխատանքը, որ Դուք կատարում եք: Դուք պետք է անեք այն բոլոր հնարավորը, որպեսզի հարաբերությունները լինեն բազմակողմանի՝ ընդգրկելով կրթության և մշակույթի ոլորտները: Մենք ցանկություն կա՝ բարեկամական հարաբերությունների առումով, փառք Աստուծո, անհրաժեշտ է դրանք զորացնել և պահպանել:

Ես մեկ անգամ ես շնորհակալություն եմ հայտնում Ձեր ջերմ խոսքերի համար, որոնք ասացիք Դուք, ցանկանում եմ Ձեզ մեծամեծ հաջողություններ: Ես այստեղ եմ եղել երջանկահիշատակ Վազգեն Ա Կաթողիկոսի օրոք: Ես տեսա, թե ինչպիսի մեծ փոփոխություններ են կատարվել այս կարճ ժամանակահատվածում: Դա նկատելի է ամենուրեք: Ես շնորհավորում եմ Ձեզ այս լավ փոփոխությունների առիթով: Փառք Աստուծո, նմանատիպ փոփոխություններ կան նաև մեզ մոտ՝ Վրաստանում: Աստիճանաբար մենք դուրս ենք գալիս այս, կարելի է նույնիսկ ասել՝ հոգևոր, տնտեսական և քաղաքական ճգնաժամից: Մաղթում եմ Ձեզ և Ձեր Ազգային Ժողովին նորանոր հաջողություններ:

Ես Ձեզ և խորհրդարանի անդամներին ցանկանում եմ հաջողություններ: Ես հիշում եմ Ձեր այցը Վրաստան: Մենք ամեն ինչ կանենք, որպեսզի այդ եղբայրական հարաբերություններն իրավամբ սմբանան: Մենք կանգնած ենք միևնույն հիմնահարցերի՝ առջև: Կան ուժեր, որոնք, այսպես ասած, ցանկանում են բաժանել մեր ժողովուրդներին, հնարավորին չափ արգելքներ են ստեղծում մեր միջև: Բայց մեր ժողովուրդներն անցել են այնպիսի ծանր պատմության միջով, որ քաջ կզիտակցեն, թե որտեղ է իրականությունը և ինչպիսին է այն ճանապարհը, որ մեզանից յուրաքանչյուրը կանցնի առանձին: Մենք պետք է նույն ճանապարհը համատեղ անցնենք»:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Ա-ն իր հերթին շնորհակալություն հայտնեց Հայաստանի Խորհրդարանի ղեկավարությանը՝ ջերմ ընդունելության համար: Իր գոհունակությունը հայտնեց Ազգային Ժողովին՝ խղճի ապատության մասին օրենքում փոփոխություններ նախատեսող օրինագծի քննարկման կապակցությամբ: Վեհափառ Հայրապետը շեշտեց, որ ժամանակն է օրենսդրորեն կարգավորել խղճի ապատությանն առնչվող խնդիրները, ըստ արժանվույն գնահատել Հայ Առաքելական Եկեղեցու դերը հասարակության կյանքում:

«Ես միակ անձն եմ, որ չեմ կարող անցյալի և ներկայի միջև այդ քաղաքականը անել, որովհետև չեմ ապրել ձեր անցյալը այս երկրում՝ սովետական իշխանության օրերը: Բայց ես այսօր ուզում եմ մեր սիրելի Խորհրդարանի նախագահին, փոխնախագահին, օգնականներին

հայտնել, որ իմ պարտքը համարեցի, որ ինձ համար, մեր Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի համար հյուր եկող բարձրաստիճան հոգևորականը, Համայն Վրաց Եկեղեցու հոգևոր պետը, երբ գա մեր Ս. Աթոռ Էջմիածին, ես իրեն ներկայացնեմ մեր Հանրապետության օրենսդրական իշխանության այս վերին մարմնին: Սա ինձ տալիս է այն առիթը, որ ձեզի փոխանցեմ նաև, թե մենք ունեցանք խոսակցություններ մեր երկու Եկեղեցիների գործակցությանը համար, մեր երկու Եկեղեցիների պատմականորեն ժառանգված սիրո և անքակտելի կապերի համար, որոնք գոյություն ունեն պետության և Եկեղեցիին միջև: Մեր երկիրը ո՛չ Ամերիկային կնամանկի, ո՛չ Ֆրանսիային, ո՛չ Անգլիային և ո՛չ էլ մի այլ պետության: Մեր երկիրը իր զարգացման ընթացքն է ունեցել և այդ զարգացման մեջ քրիստոնեությունը ունեցել է իր մեծ դերը 1700 տարի և այն իրողությունը, որ մեր պետությունը հատուկ նախաձեռնություն է ստանձնել նշելու 1700-ամյակը, սա կնշանակի, որ մեր երկու Եկեղեցիները ազգային են այն իմաստով, որ նրանք շաղախվել են և շաղախել են մեր ազգային կյանքը:

Քրիստոս քարոզել է րոյոր մարդկանց: Մենք դա ստացել ենք մեր հայկական կյանքի շրջագծում և նրա թարգմանությունը մեր երկրում եղել է Հայոց Եկեղեցին: Եվ հետևաբար այս հանգամանքը մենք պետք է որ ճիշտ կերպով բացատրենք օտարներին, որոնք այս օրերին կրոնական ազատություն կոչված սկզբունքի շուրջը այնքան շահագործումներ են կատարում:

Մենք չենք կարող թողնել մեր երկիրը, մեր պատմությունը այդ տեսակ ազատության անվան տակ գործող կամ խոսող անձերին, որոնք իրենք ազատությունը չեն հարգում: Եվ դա իրենց ամենից մեծ հանցանքն է, և ես չեմ ուզում հիմա այս մասին երկար խոսել, բայց ուզեցի մեր սիրելի եղբոր ներկայության գնահատել մեր խորհրդարանի առողջ կեցվածքը այս հարցում:

Եզրափակելով իմ խոսքը, ցանկանում եմ շնորհակալություն հայտնել Ձեզ՝ այս ջերմ ընդունելության համար»:

Հանդիպման վերջում Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարքը գրառում կատարեց Ազգային Ժողովի պատվավոր հյուրերի գրքում, ինչպես նաև ԱԺ նախագահին, ի հիշատակ իրենց այցելության, նվիրեց արծաթյա հուշանվեր՝ Թամարա թագուհու պատկերով:

ԱԺ նախագահ պարոն Արարքյանն իր հերթին Վրաց Կաթողիկոս-Պատրիարքին նվիրեց արծաթյա հուշադրամ-մեդալ:

Ընդունելությանը ներկա էին ԱԺ փոխնախագահ Արա Սահակյանը, խորհրդարանի հանձնաժողովների նախագահներ, Հայաստանում Վրաստանի արտակարգ և լիազոր դեսպան Գիզոյ Բարամիձեն, Վրաստանում Հայաստանի արտակարգ և լիազոր դեսպան Լևոն Խաչատրյանը, երկու Եկեղեցիների բարձրաստիճան հոգևորականներ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՀՀ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՄՈՏ

Կեսօրին Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարք Իլիա Ի-ի գլխավորած պատվիրակությանը, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի նախագահությամբ, ընդունեց Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը:

Ընդունելությամբ ներկա էին նաև թեմակալ առաջնորդները, Հայաստանում վրաստանի արտակարգ և լիազոր դեսպան Գ. Բարամիձեն, «Հրոնից Գործոց Կոմիտեի նախագահ Լալար Սուլջանը և պաշտոնատար այլ անձինք:

Ողջունելով բարձրաստիճան հյուրերին, պարոն վարչապետը կարևորեց երկու հոգևոր պետերի այցելությունը, շեշտելով, որ բախտակից ժողովուրդների եղբայրական սիրո ու հավատարմության առավել վառ դրսևորում դժվար է երևակայել, հույս հայտնեց, որ այս այցը է՛լ ավելի կամրապնդի Հայ և Վրաց Եկեղեցիների, ինչպես նաև պետությունների փոխհարաբերությունները:

Նա շեշտեց, որ մեր երկրներում 'Եկեղեցիները միշտ էլ բացառիկ դեր են խաղացել՝ լինելով ազգային այն կառույցը, որը համախմբել է ժողովրդին:

Չրույցի ընթացքում վարչապետը, կարևորելով Հայ Առաքելական Եկեղեցու դերը հայ ժողովրդի պատմության և մշակույթի բնագավառում, նշեց, որ Հայաստանի կառավարությունը միշտ սատար կկանգնի Եկեղեցուն, կհովանավորի և կաջակցի նրան:

«Միանման պատմություն ու անցած ուղի ունեցող հայ և վրաց ժողովուրդները դարեր շարունակ մաքառել են կողք-կողքի և այսօր ևս շարունակում են ավագների ավանդը», - պատասխան խոսքում նշեց Իլիա Բ-ն՝ մանրամասնելով իր այցելության նպատակը:

«Ես հուսով եմ, որ երկու Եկեղեցիների համատեղ շաքերով կարող են հաղթահարվել դժվարությունները: Ես կասեի, որ մեր ժողովուրդների, մեր պետությունների համար ամենագլխավորը ձեռք բերած անկախությունն է: Մենք հաճախ չենք գիտակցում, չենք հասկանում այն մեծ պատասխանատվությունը, որ ընկած է մեր նորանկախ պետությունների ուսերին, լինեն դրանք տնտեսական, թե քաղաքական: Ես անչափ ուրախ եմ այն մտերմիկ քարեկամական հարաբերությունների համար, որ առկա են պետության և Եկեղեցու, հանձինս Գարեգին Ա-ի, միջև, որովհետև Գարեգին Ա Վեհափառը համաշխարհային ճանաչում ունեցող անձ է: Ես մեկ անգամ ևս ցանկանում եմ շնորհավորել հայ ժողովրդին՝ մյան Կաթողիկոս ունենալու համար: Դուք երջանիկ ժողովուրդ եք այդ առումով: Մենք վաղուց ենք ծանոթ միմյանց հետ: Կրկին ողջունում եմ Ձեզ Մեր, Մեր գլխավորած պատվիրակության անդամների և մեր Վրաց Ուղղափառ Եկեղեցու անունից, մաղթում մեծամեծ նվաճումներ»:

Չերմ ու սիրալիք ընդունելության համար իր շնորհակալանքի խոսքը «Հ վարչապետին ասաց նաև Ամենայն Հայոց Հայրապետը:

«Ձերդ Վսեմություն, սիրելի պարոն Քոչարյան, իսկապես գոհ ու շնորհակալ եմ ես հանուն Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի, որ Դուք շատ քազմազբաղ այս օրը, երբ ժողով ունեք, գիտեմ, Դուք այս ժամը տրամադրեցիք մեր թանկագին հյուրին համար: Դա Ձեր սիրո արտահայտությունն է հանդեպ մեր Եկեղեցիին և Եկեղեցու դերին մեր ժողովրդի, մեր Հայրենիքի և մեր պետության կառավարությանը համար:

Էս այդպես եմ ըմբռնում և իմ շնորհակալությունները ու գնահատանքս հայտնում այս ուղղությամբ: Երկրորդ՝ այս առիթով նաև իմ գնահատանքն եմ հայտնում և շնորհակալությունը միանգամայն այն բոլոր կարգադրություններին համար, որ Ձեր գրասենյակից Ձեր ղեկավարությամբը տեղի ունեցան, որպեսզի շատ կանոնավոր, պատվավոր անցներ Նորին Սրբության այցելությունը:

Օղակայանից մինչև այս վայրկյանը, ամեն տեղ զգացի պետության հոգածությունը, բարյացակամ ներկայությունը մեր կառավարությանը: Մեր շնորհակալությունն ենք հայտնում Ձեզի այս ուղղությամբ»:

Հանդիպման ընթացքում ծավալված մտերմիկ պրույցի ժամանակ մտքեր փոխանակվեցին այսօրվա պայմաններում Եկեղեցու դերի, Եկեղեցի-Պետություն փոխհամագործակցության վերաբերյալ: Երկու ժողովուրդների հոգևոր պետերը նշեցին, որ Հայ և Վրաց Եկեղեցիները պատրաստ են՝ ըստ ամենայնի նպաստելու հարապատ երկրների պրացմանը, բարեկամության ամրապնդմանը:

Հանդիպման վերջում երկուստեք տեղի ունեցավ հուշանվերների փոխանակում:

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ՃԱՇԿԵՐՈՒՅԹ «ԱՐՄԵՆԻՍ» ՀՅՈՒՐԱՆՈՅՈՒՄ

Օրվա երկրորդ կեսին, ի պատիվ Նորին Սրբություն Իլիա Բ-ի գլխավորած պատվիրակության, «Արմենիա» հյուրանոցի սրահում տրվեց հրաժեշտի պաշտոնական ճաշկերույթ՝ Ամենայն Հայոց Հայրապետի նախագահությամբ:

Հրաժեշտի ճաշին ներկա էին ՀՀ նախագահ Լևոն Տեր-Պետրոսյանը, Ալզալին Ժողովի նախագահ Բարկեն Արարքցյանը, Կրոնից Գործոց Կոմիտեի նախագահ Լալար Սուլջյանը, ԱԺ պատգամավորներ, նախարարներ, Հայաստանի Հանրապետությունում հավատարամագրված ղեսպաններ, դիվանագետներ, Մայր Աթոռի Միաբանության անդամներ, պաշտոնատար այլ անձինք, հյուրեր:

Հայ և Վրաց Եկեղեցիների հոգևոր առաջնորդները, հանրագումարի բերելով համատեղ անցկացրած օրերը Հայաստանում, նաև վերհիշելով Հայոց Հայրապետի այցը Վրաստան, առանձնակի կարևորեցին բարեկամության ու եղբայրության հարատևությունը:

Իր խոսքում Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն ասաց.

«Առաջին հերթին ես ցանկանում եմ իմ խոր շնորհակալությունը և գնահատանքը հայտնել ձեզ բոլորիդ, որ սիրով ընդառաջեցիք Մայր Աթոռիս հրավերին և այսօր ձեր ներկայությամբը, ձեր սեղանակցությամբը պատվեցիք մեր թանկագին հյուրը և մեր հոգևոր եղբայրը՝ Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքը Վրաստանի:

Մեր հրավերին տրված այս Ձեր ընդառաջումին մեջ ես կտեսնեմ Ձեր սերը և գնահատանքը այն եղբայրական հարաբերության, որ գոյություն ունի երկու Եկեղեցիների, երկու ժողովուրդների և երկու պետությունների միջև: Ահավասիկ իր ավարտին է հասնում չորեքօրյա այն այցելությունը, որ, առաջին անգամը լինելով Մեր գաճակալության

չրջանում, Նորին Սրբությունը ընծայում է մեր Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնին և մեր մայրենի հողին՝ Հայաստանին ու նրա Հանրապետությանը:

Այդ այցելությունը ունեցավ երեք գլխավոր բաժիններ, երեք քարիքներ, պիտի ըսեմ: Առաջինը՝ եկեղեցականների միջև աղոթքի միասնական արտահայտությամբ առավել ևս զորացավ մեր քրիստոնեական եղբայրությունը: Երկրորդ՝ մեր Հոգևոր Ծեմարանների աշակերտության, ուսանողության, երիտասարդ եկեղեցականության հետ հաղորդության պահ եղավ այս այցելությունը և նոր սերունդին զեղեցկագույն օրինակներից մեկը, թե ինչպես եղբայրները կարող են միասնաբար սիրտ-սրտի և ձեռք-ձեռքի գործել: Դա մեծագույն աստվածաբանության դասն է: Երրորդ՝ ժողովրդի հետ հաղորդության առիթ ստեղծեց այս այցելությունը: Չեղավ միայն վերնախավի, վերի աստիճանի պատասխանատուների միջև հանդիպում, այլ եղավ ժողովրդի հետ նաև հանդիպում, որովհետև բազմաթիվ առիթներով Սուրբ Էջմիածնում, նաև Սուրբ Սարգիս եկեղեցում, Նորքի շրջանում Նորին Սրբությունը և իրեն ընկերակցող պատվիրակները, հոգևորական և աշխարհական անդամները զգացին ժողովրդի կապվածությունը իր հարազատ, մայրենի եկեղեցուն և նաև այն հարգանքը, որ ժողովուրդը ունի հանդեպ Վրաց Օրթոդոքս Եկեղեցուն և Վրաստանի ժողովրդին:

Այս բոլորը, սիրելի եղբայրներ, կուզան մեզի ցույց տալու, որ ընդհանուր աշխարհի մեջ այսօր փոխադարձ հարաբերությունը միակ ճանապարհն է փոխադարձ հասկացողության, տարիների, դարերի ընթացքին հավաքված թյուրիմացությունների փարատման և գործակցության ոգով հանուն մարդկության և հանուն Աստծու ծառայելու մեր ընդհանրական առաքելությանը:

Մենք երեկվա պես հիշում ենք այն այցելությունը, որ տվեցինք Վրաստան, Թրիխսի, որպես հյուրը Նորին Սրբություն Իլիա Բ Պատրիարքին 1995 թվի սեպտեմբերին և տեսանք, թե ինչպես նաև Վրաց անկախ Հանրապետության նախագահը և Վրացական պետությունը որքան ջերմ կապվածությամբ զնահատանք են արտահայտում Վրաց Եկեղեցուն, և Մենք ունեցանք Մեր կողքին այն ատեն նաև Վրաց Հանրապետության վսեմաշուք նախագահի՝ Էդուարդ Շևարդնաձեի ներկայությունը:

Եվ այսօր Մենք խորապես շնորհակալ ենք, որ մեր Հայաստանի Հանրապետության նախագահը, բազմազբաղ իր վիճակին մեջ այս օրերուն մանավանդ, եկավ և իր սերը և գնահատանքը հայտնեց Հայաստանյայց Եկեղեցու միջոցով Վրաց քույր Եկեղեցուն: Ես իմ գնահատանքն եմ հայտնում նաև բոլոր մեր հոգևորական և աշխարհական գործակիցներին և նաև այս երկրում՝ մեր Հայաստան աշխարհում օտար պետությունների դեսպաններին, որոնք եկան և արտահայտեցին իրենց հարգանքը մեր սիրեցյալ հյուրին՝ Իլիա Բ Պատրիարքին:

Պետությունների այս դրական վերաբերմունքը մեր Եկեղեցիների նկատմամբ մեր պատմության անցած ճանապարհի հավատարիմ հետևությունն է, որովհետև մեր Եկեղեցիները՝ Վրաց և Հայկական Եկեղեցիները միաշաղախվել են մեր ազգի գոյավորման և այդ գոյությունը արտահայտելու մշակութային և այլ մարզերի մեջ բարձրագույն արտահայտությունների հետ:

Իմ խոսքն ավարտում եմ՝ ողջունելով այն վերաբերման, վերագարթունքի երևույթը, որ պարզվում է թե՛ Վրաց Եկեղեցու և թե՛ Հայաստանյայց Եկեղեցու մեջ: Ահա նոր շունչ է առնում մեր դարավոր հավատքը և դրա մեջ ես ողջունում եմ այս եղբայրական սերտակցության մեծ բարիքը: Եվ հետևաբար մաղթում եմ ի խորոց սրտի, որ այդ հատաչդիմությունը հավատքի մեջ դառնա մահ մեր ազգերի ամրացման բարոյական առողջության վերագտնումի և ապագայի նվաճումների, մարդկության ծառայության և Աստծու ծառայության համար:

Ահա թե ինչու հովվապետական այս ցույցը, այս աստան, որ պատրաստել եմ տվել հատուկ կերպով իմ սիրեցյալ եղբոր համար, այս գավազանը ծաղկյալ մնա, որպեսզի Վրաց Եկեղեցում երբ ինքը քարոզի, զգա, թե մենք իրեն հետ ենք ամենուրեք»:

Իր հերթին Իլիա Բ Համայն Վրաստանի Կաթողիկոս-Պատրիարքն ասաց.

« Նորին Վսեմություն տիար Լևոն Տեր-Պետրոսյան՝ նախագահ Հայաստանի Հանրապետության, Ձերդ Սրբություն, եղբայր ի Քրիստոս Գարեգին Ա Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, սիրելի քույրեր և եղբայրներ. Մեր պաշտոնական այցը Հայաստան, հրավերով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի, մոտենում է ավարտին:

Խորին շնորհակալություն ենք հայտնում Հայաստանի պետությանը և Ամենայն Հայոց Հայրապետին, ջերմ ընդունելության և այն սիրո խոսքերի համար, որ հնչեցին այսօր այստեղ: Մեր փոխադարձ այցելությունները, 1995 թվականին Գարեգին Ա Կաթողիկոսի այցը Վրաստան և մեր այցելությունը Հայաստան, վառ ապացույցն է երկու ժողովուրդների դարավոր բարեկամության:

Քոչոր հանդիպումները՝ լինեն դրանք պաշտոնական, ուսանողության, թե ժողովրդի հետ, ապացույցն են մեր երկու Եկեղեցիների եղբայրական սիրո: Մեր Եկեղեցիները վառ պատմական անցյալ ունեն և դարերի ընթացքում նրանց ճակատագրերը հաճախ են միանման եղել: Ըստ պետություններ գիտենք, որ դարեր առաջ եղել են հզոր ու անպարտելի պետություններ, իսկ այսօր նրանց մասին կարդում ենք միայն գրքերում: Մեր երկու ազգերը գոյատևեցին՝ չնայած մշտապես հալածվում էին շրջապատող պետություններից: Գրանով մենք պարտական ենք մեր հավատքին և Եկեղեցուն:

Այո՛, դա ճիշտ է, բայց մենք չենք կարող ապրել միայն անցյալով: Չենք կարող մեկուսանալ մեր ներքին խնդիրներով և միշտ փոխադարձ համագործակցությամբ օգտակար պետք է լինենք միմյանց այս դժվարին օրերին, երբ մեր երկու պետությունները հոչակվել են անկախ:

Մեծ դեր է վերապահված մեր երկու Եկեղեցիներին, իսկ հոգևոր առաջնորդների հանդիպումները նպաստում են երկու ժողովուրդների եղբայրական հարաբերությունների է՛լ ավելի զարգացմանը:

Ձերդ Սրբություն, կրկին անգամ շնորհակալություն եմ հայտնում ջերմ ընդունելության համար և շատ տեղեր ու շատ անգամներ ասել եմ, թե երջանիկ է հայ ազգը, որ ունի Գարեգին Ա-ի նման Կաթողիկոս: Մեկ անգամ ևս կրկնում եմ նույնը:

Որպես եղբայրական սիրո լավագույն դրսևորում, ես ցանկանում եմ հանձնել այս հուշանվերը, որը Ձեզ միշտ կճիշեցնի մեր հանդիպումների մասին»:

Երկուստեք արտասանած ողջագուրանքի և եղբայրական սիրո խոսքերից հետո, Նորին Արքունիություն Իլիա Բ-ն Ամենայն Հայոց Հայրապետին համձնեց հուշանվերներ: Իր հերթին հուշանվերներ համձնեց նաև Նորին Սուրբ Օծուխյուն Գարեգին Ա Կաթողիկոսը: Հուշանվերներ ստացան պատվիրակության մյուս անդամները ևս:

ՀՐԱԺԵՇԻ ԱՂՈԹՔ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ

Այնուհետև, օրվա երկրորդ կեսին, պատվիրակությունն առաջնորդվեց դեպի Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին: Չանգերի դողանքներով և թափորի ուղեկցությամբ մուտք գործելով Մայր Տաճար, երկու հոգևոր պետերն իրենց հրաժեշտի գոհաբանական աղոթքն առաքեցին առ Աստված: Որից հետո վրաց Եկեղեցու պատվիրակությունը, Ամենայն Հայոց Հայրապետի գլխավորությամբ, ինչպես նաև բարձրաստիճան հոգևորականների և պաշտոնատար անձանց ուղեկցությամբ, ուղղվեց դեպի «Չվարթոնոց» օդանավակայան:

Այստեղ բարձրաստիճան հյուրերի սպասասարահույժ տեղի ունեցավ հակիրճ ճեպակրույց, հրնթացս որի վրաց Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքն իր երախտագիտությունը հայտնեց Ամենայն Հայոց Գարեգին Ա Կաթողիկոսին՝ իր նկատմամբ ցուցաբերած ջերմ ու այնքան սիրալիր վերաբերմունքի համար:

Մեկնումից առաջ խնդրեցինք Համայն Վրաստանի Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքին մեզ հետ կիսել իր տպավորությունները, ինչպես նաև հրաժեշտի մտորումները: Սիա թե ինչ սասց նա.

«Նախ և առաջ ես ցանկանում եմ շնորհակալություն հայտնել Նորին Արքունիություն Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին այն եղբայրական սիրո համար, որով նա պարուրեց մեզ և մեր պատվիրակությանը, այն մեծ հարգանքի համար, որ նա դրսևորեց հանդեպ մեր ժողովուրդը և մեր Եկեղեցին:

Ես ցանկանում եմ շնորհակալություն հայտնել Հայաստանի Հանրապետության վսեմաշուք նախագահին՝ Լևոն Տեր-Պետրոսյանին, այս մեծ ուշադրության և ջերմ ընդունելության համար: Ընդհակառակ էնք նաև Ազգային Ժողովի նախագահ Բարկեն Արարքցյանին, վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանին: Առանձնակի շնորհակալություն նաև հոգևոր դասին և հայ ժողովրդին:

Իրավանք նորին Արքունիության այցը Վրաստան և մեր փոխադարձ այցն այստեղ՝ Հայաստան, վառ արտահայտությունն էր եղբայրական այն հարաբերությունների, որոնք առկա են մեր ժողովուրդների, պետությունների, ինչպես նաև մեր պատմական, Առաքելական Եկեղեցիների միջև: Ես գտնում եմ, որ մեր այցը դուրս է եկել միջեկեղեցական հարաբերությունների շրջանակներից և, ինչպես Նորին Արքունիության այցը Վրաստան, այնպես էլ մերն այստեղ, կհանդիսանան մեր փոխադարձ հարաբերությունները դեպի առավել մտերմիկ, բազմաբնույթ դարձնելու հիմնական գործոնները՝ հանուն մեր ժողովուրդների և Եկեղեցիների»:

Այն հարցին, թե ի՞նչ է տանում ինքը Հայոց հինավուրց աշխարհից, Նորին Արքունիություն Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքը պատասխանեց.

«Մենք տանում ենք մեզ հետ հայոց քաջակորով ու անպարտ ժողովրդի սերը և մեզ ենք թողնում մեր սերը»:

Այս հրաժեշտի իր խոսքն ասաց Վրաց Եկեղեցու պաշտոնական պատվիրակությանը՝ հանձին Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքի. Ամենայն Հայոց Գարեգին Ա Վեհափառ Հայրապետը:

Պատասխանելով մեր հարցին, Վեհափառ Տերը հանգամանալից մանրամասնեց արդեն ավարտված պաշտոնական այցը կամ ավելի ճիշտ Վրաց Եկեղեցու պատվիրակության հյուրընկալությունը Հայոց հինավուրց երկրում, ինչպես նաև մեզ հետ կիսեց իր տպավորություններն ու գնահատանքը այս առիթով.

«Որպես առաջին զգացում հազեցված լինելու զգացումն է, այսինքն՝ բողոք, ես անձնապես, մեր հոգևորականները, Մայր Աթոռի միաբանները, մեր ժողովուրդը, մեր ուսանողությունը Հոգևոր Ընտանիքի, մի խոսքով, մեր ամբողջ Հայաստանի հայ բնակչությունը զգաց Վրաց Եկեղեցու պետի՝ Նորին Սրբություն Իլիա Բ Պատրիարքի հոգածությունը, սերը, բարեկամությունը, եղբայրությունը, օրհնությունը հանդեպ մեր Հայրենիքին:

Կարևորն այն է, որ ժողովուրդն ինքը զգա, թե իր հոգևոր առաջնորդները միասին են գործում: Դա ամենից մեծ օրինակն է կյանքի, ինչոր մենք քաղում ենք Ավետարանից, մեր Տիրոջից՝ Հիսուս Քրիստոսից: Ես պիտի ասեմ, որ մեր գահակալության շրջանին այս առաջին այցն էր, և դա եղավ մի պատմական դեպք: Այդ պատմական դեպքը պիտի արժևորվի ապագայում նաև գործնական արտահայտություններով, գործակցության ամենեն ընտիր և ամենեն վավերական եղանակներով երկու Եկեղեցիների և երկու ժողովուրդների և երկու պետությունների միջև:

Մենք իսկապես ճակատագրակից, բախտակից ժողովուրդներ ենք եղել: Մեր երկու ժողովուրդների պատմության մեջ պետություն և Եկեղեցի միշտ իրար հետ են շաղախվել հենց սկզբից: Մեր ազգի ու պետության կազմավորման մեջ մեր Եկեղեցին ունեցել է իր վճռական դերը, նույնն է եղել նաև պարագան Վրաց Օրթոդոքս Եկեղեցու համար:

Ահավասիկ, թե ինչու մեր գույգ Եկեղեցիների՝ Վրաց Օրթոդոքս Եկեղեցու և մեր Առաքելական Եկեղեցու հավատարմությունը հանդեպ Քրիստոսին և մանավանդ մեր հավատքի վերակենդանության, ինչպես Իլիա Պատրիարքն ինքն էլ ասաց, պատմության հետ կապված հարց չէ միայն: Պատմություն ունի հավատքը, բայց հավատքը ինքը պատմություն չէ, կենդանի ուժ է, և այսօր մենք կոչվել ենք միասնաբար այդ կենդանությունը մեր հավատքին տարածել մեր ժողովրդի մեջ: Ահավասիկ առաքելության իմաստը ինձ համար»:

Համայն Վրաստանի Իլիա Բ Կաթողիկոս-Պատրիարքին «Չվարթնոց» օդանավակայանից դեպի հայրենիք ճանապարհողների թվում էին նաև ՀՀ Կրոնից Գործոց Կոմիտեի նախագահ Լապար Սուրյանը, Հայաստանում Վրաստանի արտակարգ և լիազոր դեսպան Գիգոյ Բարամիձեն, Հայոց Եկեղեցու թեմակալ առաջնորդները, ինչպես նաև Մայր Աթոռի միաբանները: